Mogućnosti razvoja malog gospodarstva na primjeru općine Viškovo

Krešić, Krešimir

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:594561

Rights / Prava: Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economcs & Business Zagreb

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

Poslovna ekonomija – smjer Analiza i poslovno planiranje

Mogućnosti razvoja malog gospodarstva na primjeru općine Viškovo

DIPLOMSKI RAD

Student: Krešimir Krešić

JMBAG: 0067570148

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Mihaela Mikić

Zagreb, rujan 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

_____

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____

(vrsta rada)

isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu ,a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz citiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Zagrebu,_____ _____

(potpis)

SAŽETAK

Malo gospodarstvo definira se kao osnovica daljnjeg rasta i razvoja gospodarstva svih država, pa tako i Republike Hrvatske. Mnoge Europske zemlje uvidjele su važnost poticanja malog gospodarstva, a u posljednjih nekoliko godina tom se trendu pridružila i Republika Hrvatska. Kroz ovaj rad definiran je pojam malog gospodarstva, osnovne prednosti i nedostaci malog gospodarstva te njegov pravni okvir. Empirijski dio sastoji se od dva dijela. Prvi dio posvećen je analizi malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, od njegovih početaka pa do danas, prikazani su izvori financiranja malog gospodarstva te je provedena analiza trenutnog stanja malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj u usporedbi s prethodnim godinama. Drugi dio posvećen je analizi trenutnog stanja malog gospodarstva u općini Viškovo te mogućnosti njegova razvoja. Cilj ovog djela bio je uvidjeti postoji li malo gospodarstvo na navedenom području te postoji li mogućnost njihovog daljnjeg razvoja.

Ključne riječi: razvoj, malo gospodarstvo, Republika Hrvatska, općina Viškovo

ABSTRACT

The small economy is defined as the base for the further growth and development of world's economy. Over the last few years many European countries, including the Republic of Croatia started to acknowledge the importance of encouraging the small economy. This paper defines the concept of small business, its advantages and disadvantages and its legal framework. The empirical part of this paper is devided into two parts. The first part is dedicated to the analysis of the history of the small economy in Croatia, its sources of financing and its curent state.The second part is devoted to the analysis of the current state of the small economy in the municipality of Viškovo and its posibility for further development. The aim of this paper was to show if there is a small economy in the mentioned area and if there is a possibility of its further development.

Keywords: development, SMEs, Republic of Croatia, municipality of Viškovo

SADRŽAJ

1.UVOD 1

1.1. Predmet i cilj rada 1

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja 1

1.3. Sadržaj i struktura rada 1

2.MALO GOSPODARSTVO 2

2.1.Pojmovno određenje malog gospodarstva 2

2.2.Prednosti i nedostaci malog gospodarstva 6

2.3. Pravni okvir razvoja malog gospodarstva 8

3.MALO GOSPODARSTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ 13

3.1.Osnovna obilježja i povijesni razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj 13

3.2. Izvori financiranja malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj 15

3.3. Analiza malog gospodarstva u Hrvatskoj 22

3.3.1.Značaj sektora malog gospodarstva u hrvatskom gospodarstvu 22

3.3.2.Financijska performansa sektora malog gospodarstva 26

3.3.3.Osnivanje i zatvaranje poslovnih subjekata 27

3.3.4.Obrtništvo u Hrvatskoj 29

3.3.5.Inovativnost sektora malog gospodarstva u Hrvatskoj 29

4.RAZVOJ MALOG GOSPODARSTVA NA PRIMJERU OPĆINE VIŠKOVO 33

4.1.Općenito o općini Viškovo 33

4.2.Analiza trenutnog stanja malog gospodarstva 34

4.3. Prijedlog unapređenja malog gospodarstva u Općini Viškovo 40

5.ZAKLJUČAK 43

Popis literature 45

Popis grafikona 48

Popis slika 48

Popis tablica 48

1.UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog rada je analiza malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj s posebnim naglaskom na općinu Viškovo. Cilj rada je utvrditi postoji li prostor za unapređenje malog gospodarstva na području općine Viškovo te ukoliko je odgovor potvrdan, iznijeti prijedloge kako to učiniti.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

U radu će biti korišteni sekundarni izvori podataka. Osnovni izvori podataka biti će domaća i strana literatura, akademski članci domaćih i stranih autora, stručne knjige te podaci iz raznih europskih i hrvatskih baza podatka. U ovom radu biti će primijenjene znanstvene analize poput deskripcije, indukcije, dedukcije, klasifikacije i metoda usporedbe.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Sadržaj diplomskog rada podjeljen je u pet poglavlja. Kroz uvodno poglavlje definirati će se predmet i cilj rada, korišteni izvori podataka i metode njihovog prikupljanja te sadržaj i struktura rada. U sljedećem poglavlju pojmovno će se definirati malo gospodarstvo, njegove prednosti i nedostaci te pravni okvir razvoja. Treće poglavlje rada posvećeno je analizi malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, njegovim osnovnim obilježjima i povijesnom razvoju te izvorima financiranja. Četvrto poglavlje posvećeno je općini Viškovo. U ovom poglavlju prvo će biti riječi o samoj općini, nakon toga slijedi analiza trenutnog stanja malog gospodarstva u predmetnoj općini te komparativna analiza s odabranim općinama, a na kraju poglavlja biti će dan kritički osvrt autora o mogućnosti unaprjeđenja malo gospodarstva općine Viškovo. U zadnjem poglavlju iznijet će se zaključak autora.

2.MALO GOSPODARSTVO

2.1.Pojmovno određenje malog gospodarstva

Gospodarska djelatnost u kojoj jedna ili više osoba ulaže novčana sredstva pritom preuzimajući određenu razinu rizika i odgovornosti s ciljem ostvarivanja zarada naziva se poduzetništvo. [1]To je način gospodarskog djelovanja u kojem poduzetnik odlučuje što će proizvoditi, na koji način će to proizvoditi i za koga će proizvoditi. Koliko je važno poduzetništvo na globalnoj razini da se iščitati iz ovogodišnjeg Izvješća o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj[2] koje kaže da je udio dodane vrijednosti koju stvaraju poduzetnici veći od 60% te oni zapošljavaju oko 60% ukupne radne snage. Stoga poduzeća imaju značajnu ulogu u rastu i razvoju gospodarstva u cjelini, a uz navedeno pozitivno utječu i na druge aspekte društva, npr. demografski rast.[3] U većini zemalja zaživjela je podjela poduzeća na mala, srednja i velika, međutim jako je teško definirati koje poduzeće pripada kojoj skupini. Razlog tome je što svaka država sama sa sebe definira mala, srednja i velika poduzeća. Bez obzira na navedeno postoje određeni kriteriji koje uvažava većina zemalja, a koji pomažu da se mala i srednja poduzeća odvoje od velikih poduzeća. Tri osnovna kvantitativna kriterija koja se koriste su:[4]

- Broj zaposlenih
- Godišnji prihodi od prodaje
- Godišnji promet

Uz navedene kvantitativne kriterije klasifikacije poduzeća, postoje i kvalitativni kriteriji poput vlasničke strukture, broja kupaca i dobavljača, grane djelatnosti, tržišnog udjela i pravnog statusa.[5]

U Republici Hrvatskoj klasifikacija poduzeća definirana je Zakonom o računovodstvu, a isti navodi definiciju poduzetnika, obvezu financijskog izvještavanja i vođenja poslovnih knjiga. U okviru navedenog zakona pod pojmom poduzetnika podrazumijevaju se:[6]

---

[1] Hunjet, A.; Kozina, G. (2014.): Osnove poduzetništva, Varaždin, Sveučilište Sjever, str. 5-6

[2] Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., CEPOR

[3] Kneževi, D.; Žiljak, N.: Analiza poduzetništva u Republici Hrvatskoj i usporedba s odabranim zemljama svijeta, Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubić Zrinski, Zagreb, str. 179 - 189

[4] Žager, K. I suradnici (2009.): Računovodstvo malih i srednjih poduzetnika, Mikrorad, Zagreb, str.12

[5] Ibid, str. 12-13

[6] Narodne novine (2018) Zakon o računovodstvu, NN 116/18

- Trgovačko društvo, odnosno trgovac pojedinac koji su definirani određenim zakonom vezanim uz trgovačka društva
- Trgovačko društvo i/ili trgovac pojedinac koji nema sjedište u Republici Hrvatskoj već u nekoj drugoj zemlji članici Europske Unije ili nekoj trećoj zemlji te prema zakonima tih zemalja ne treba voditi poslovne knjige niti sastavljati financijske izvještaje, ali ima obvezu plaćanja poreza na dobit
- Podružnice stranih poduzeća koje posluju na teritoriju Republike Hrvatske

Zakon o računovodstvu dijeli poduzetnike na mikro, male, srednje i velike poduzetnike. [7]

Tablica 1. Klasifikacija poduzeća prema Zakonu o računovodstvu

Kriterij	**Mikro poduzetnici**	**Mali poduzetnici**	**Srednji poduzetnici**	**Veliki poduzetnici**
Ukupna aktiva	2.600.000,00 HRK	30.000.000,00 HRK	150.000.000,00 HRK	Poduzetnici koji prelaze najmanje 2 od 3 granična pokazatelja za srednje poduzetnike
Prihod	5.200.000,00 HRK	60.000.000,00 HRK	300.000.000,00 HRK	
Prosječan broj radnika	10	50	250	

Izvor:izrada autora

Tablica 1. prikazuje klasifikaciju poduzeća na mikro, mala, srednja i velika prema Zakonu o računovodstvu. Prema tom Zakonu mikro poduzetnici su oni koji zadovoljavaju dva od tri gore navedena kriterija. Malim poduzetnicima se smatraju oni koji nisu mikro poduzetnici i ne prelaze dva od tri gore navedena kriterija. Mala trgovačka društva važna su za gospodarstvo jer potiču konkurentnost, osiguravaju stabilnost cijena, potiču zaposlenost i povećavaju ekonomsku i socijalnu mobilnost društva.[8] Oni poduzetnici koji ne spadaju u mikro i male

[7] Ibid

[8] Rajsman, M., Petrović, N., Marjanović, V.(2013.): Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, Ekonomski vjesnik, str. 251

poduzetnike i ne prelaze dva od tri gore navedena kriterija nazivaju se srednjim poduzetnicima. Poduzetnici koji prelaze najmanje dva od tri granična pokazatelja za srednje poduzetnike smatraju se velikim poduzetnicima, a u njih se ubrajaju sve banke, svi mirovinski fondovi i mirovinska odiguravajuća društva, društva za upravljanje UCITS fondovima i alternativnim investicijskim fondovima, različiti investicijski i alternativni investicijski fondovi, burze, lizing i faktoring društva. [9]

Iz navedenog je vidljivo da je primarni kriterij podjele poduzeća kvantitativni. Međutim neki subjekti poput osiguravajućih društva, društva za upravljanje investicijskim i mirovinskim fondovima ulaze u velike poduzetnike bez obzira na broj radnika, ukupnu aktivu i godišnje prihode. [10]

Osim već prethodno navedenog Zakona o računovodstvu definirani su i drugi zakoni kojima se izvršava podjela poduzeća u Republici Hrvatskoj. Jedan takav zakon je i Zakon o poticanju i razvoju malog i srednjeg poduzetništva. [11]

Tablica 2. Klasifikacija poduzeća prema Zakonu o poticaju razvoja malog i srednjeg poduzetništva

Kriterij podjele poduzeća s obzirom na veličinu	**Mikro poduzeća**	**Mala poduzeća**	**Velika poduzeća**
Aktiva – ukupno	2.000.000,00 EURA	10.000.000,00 EURA	>43.000.000,00 EURA
Prihodi	2.000.000,00 EURA	10.000.000,00 EURA	>50.000.000,00 EURA
Broj radnika	10	50	>250

Izvor: izrada autora

Podjela poduzeća prema Zakonu o poticaju razvoja malog i srednjeg gospodarstva[12] prikazanaje tablicom 2., a sukladno njoj malo gospodarstvo čine subjekti u poduzetništvu i obrtu koji na godišnjoj bazi zapošljavaju prosječno manje od 250 radnika, u poslovanju su neovisni, odnosno autonomni subjekti koji nisu klasificirani kao povezani i/ili partnerski

[9] Narodne novine(2018) Zakon o računovodstvu, NN 116/18
[10] Ibid
[11] Narodne novine (2016) Zakon o poticaju razvoja malog i srednjeg poduzetništva, NN 121/16
[12] Žager, K. I Dečman, N. (2015.): Računovodstvo malih i srednjih poduzeća. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, str. 6

subjekti. U ove subjekte ulaze sva poduzeća koja, prema prezentiranim financijskim izvješćima, imaju godišnje prihode do 50 milijuna eura i/ili čija ukupna ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dobit u iznosu protuvrijednosti od 43 milijuna eura. [13] Mikro poduzećima se smatraju ona poduzeća koja prosječno godišnje zapošljavaju do 10 radnika te prema prezentiranim financijskim izvješćima godišnji prihodi i ukupna aktiva ne smiju im prelaziti 2 milijuna eura. Mala poduzeća su ona koja imaju ukupnu aktiva i prihode manje od 10 milijuna kuna i godišnje prosječno zapošljavaju manje od 50 radnika. U velika poduzeća ubrajaju se ona čiji iznos ukupne aktivne i prihodi prelaze 50 milijuna kuna, odnosno 43 milijuna kuna i u prosjeku godišnje imaju zaposleno više od 250 ljudi.

U srednja poduzeća ubrajaju se subjekti malog gospodarstva čiji se prosječni godišnji broj radnika, godišnji prihodi te ukupna aktiva nalaze u intervalu između graničnih vrijednosti za mala i velika poduzeća. Navedeno je prikazano tablicom 3.[14]

Tablica 3. Kriterij klasifikacije srednjih poduzeća prema Zakonu o poticanjurazvoja malog i srednjeg gospodarstva

Kriterij podjele	Srednja poduzeća
Aktiva - ukupno	> 10.000.000,00 EURA < X < 43.000.000,00 EURA
Prihodi	> 2.000.0000,00 EURA < X < 10.000.000,00 EURA
Broj radnika	> 50 < X < 250

Izvor: Izrada autora

Stoga se u srednja poduzeća ubrajaju poslovni subjekti čija se ukupna aktiva nalazi između 10 milijuna eura i 43 milijuna eura godišnje, godišnji prihodi iznose između 2 i 10 milijuna eura, a prosječan broj radnika godišnje je između 50 i 250.

U cilju harmonizacije na razini Europske unije donesena je Nova računovodstvena direktiva Europske unije u kojoj je definirano koja poduzeća spadaju u skupinu malih, odnosno srednjih

[13] Ibid, op.cit.

[14] Narodne novine (2016) Zakon o poticanju razvoja malog i srednjeg poduzetništva, NN 121/16

poduzeća. Poduzeća su razvrstana u prigodnu kategoriju ovisno o broju zaposlenih, prihodima i ukupnoj aktivi. [15]

Tablica 4. Klasifikacija poduzeća prema novoj računovodstvenoj direktivi

Kriterij	Mikro poduzeća	Mala poduzeća	Velika poduzeća
Ukupna aktiva	350.000,00 eura	4.000.000,00 eura	20.000.000,00 eura
Prihodi	700.000,00 eura	8.000.000,00 eura	40.000.000,00 eura
Broj radnika	10	50	250

Izvor:,K. I Dečman, N. (2015.): Računovodstvo malih i srednjih poduzeća. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, str. 6

Prema navedenoj direktivi u mikro poduzeća spadaju ona čija je ukupna aktiva manja od 350 tisuća eura, prihodi su im manji od 700 tisuća eura i prosječno godišnje zapošljavaju manje od 10 ljudi, dok skupinu malih poduzeća čine ona poduzeća čija ukupna aktiva iznosi manja od 4 milijuna eura, prihodi su im manji od 8 milijuna eura i godišnje prosječno zapošljavaju manje od 50 ljudi. Navedena podjela prikazana je tablicom 4.

2.2.Prednosti i nedostaci malog gospodarstva

Svako poduzeće se tokom svog životnog vijeka suoči sa uspjesima i padovima, a na vlasnicima je da pokušaju što bolje iskoristiti pozitivne podražaje iz okoline pritom izbjegavajući one negativne. Prema Horvat i Kovačić[16], kao glavne prednosti malog gospodarstva navode se sigurnost posla, obitelj, financijski uspjeh, izazovi, dobra prilagodljivost tržištu i neovisnost. Budući da je poduzetnik sam svoj šef i kao takav ne može izgubiti posao u tradicionalnom poimanju te riječi, može se reći da je njegov posao siguran dok god poduzeće posluje s dobitkom. Jedna od glavnih karakteristika malog gospodarstva je da subjekti koji su u njemu posluju nastaje sve zadržati u krugu obitelji što poduzeću daje dodatnu snagu zbog povezanosti obitelji, pri čemu obitelj provodi više vremena zajedno te postoji mogućnost zapošljavanja šire rodbine i prijatelja. Financijski uspjeh nije zagarantiran ni jednom poduzeću pa tako ni poduzećima ove skupine, međutim istraživanja su pokazala da subjekti malog gospodarstva

[15] 2013/34/EU

[16] Horvat, Đ. i Kovačić, M. (2004.): Menadžment u malom poduzetništvu, Zagreb, Cera prom: M.E.P. Consult, str 24

imaju veće šanse za uspjeh nego ostali. Prema Kolaković[17], izazov je jedan od glavnih motivatora pri osnivanju vlastitog poduzeća. Iako se na prvu čini kao negativna komponenta, poduzetnici su najčešće ljudi koji imaju veliku potrebu za samoostvarivanjem i uspjehom i ne boje se preuzimanja rizika. Prilagodivost tržišta sljedeća je prednost malog gospodarstva. Manja poduzeća imaju mogućnost brzog reagiranja na tržišne promjene, što znači da se mogu u kraćem roku prilagoditi promjenama u preferencijama potrošača glede dizajna, kvalitete i slično. Kao zadnja prednost izdvaja se neovisnost koju poduzetnik dobiva, odnosno više ne postoji netko kome on mora "polagati račune". Za sve odluke koje je donio, poduzetnik je sam odgovoran.[18]

Kao ključni nedostaci malog gospodarstva navode se odgovornost, financijska slabost., ovisnost o konkurentima, neadekvatno obrazovanje, nedovoljno razvijena pravna regulativa te visoka mogućnost propadanja.[19] Kao što je navedeno u prethodnom odjeljku poduzetnik je sam svoj šef, nema nekoga iznad njega kome mora "polagati račune." Međutim, upravo se u tome očituje jedan od glavnih nedostataka malog gospodarstva. Svaka donesena odluka za sobom donosi neke posljedice, pozitivne ili negativne, a poduzetnik sam snosi odgovornost za iste. Uzimajući u obzir i neadekvatno obrazovanje koje je često prisutna između članova obitelji, krive odluke nisu nemoguće. Iako se kroz godine uči i stječe iskustvo, najvažniji period života poduzeća je onaj početni što znači da obitelj najčešće u tom periodu neće imati dovoljno znanja. Kao sljedeći nedostatak navodi se financijska slabost. Poduzeća ovog tipa podložna su krizama likvidnosti, najčešće zbog rizika da neće moći financirati svoje dugove pa se moraju financirati uz više kamatne stop, stoga postoji veliki rizik gubitka sveg uloženog.[20] Dodatno ova poduzeća svoje proizvode ne mogu prodavati po istim cijenama kao etablirani konkurenti što znači da su im i profiti znatno manji, a sve navedeno navodi na zaključak da su ovakva poduzeća podložnija gospodarskim ciklusima. Nedovoljno razvije pravna regulativa jedan je od najvećih nedostataka malog gospodarstva, a ovaj problem dosta je izražen na području Republike Hrvatske o čemu će biti riječi u idućem poglavlju. Neadekvatan pravni okvir negativno utječe na daljni razvoj malog gospodarstva jer najčešće ne postoje dovoljno poticajne mjere za daljnji nastavak ili početak izgradnje vlastitog poduzeća. Mogućnost propadanja zadnja je negativna karakteristika

[17] Kolaković, M. (2006.): Poduzetništvo u ekonomiji znanja, Zagreb: Sinergija, str.85

[18] Scarborough, Norman M.; Zimmerer, Thomas W. (1998.): Effective Small Business Management: An Entrepreneurial Approach, str. 9-11

[19] Horvat, Đ. i Kovačić, M.(2004.): Menadžment u malom poduzetništvu, Zagreb, Cera prom: M.E.P. Consult, str 26

[20] Scarborough, Norman M.; Zimmerer, Thomas W. (1998.): Effective Small Business Management: An Entrepreneurial Approach, str. 11-13

malog gospodarstva. Iz svega dosad navedenog može se zaključiti da je mogućnost propadanja poduzeća ove skupine visoka usred nedovoljnog znanja, krivih odluka, neadekvatnog pravnog okvira i/ ili nedovoljnih financijskih resursa.

Kao što je navedeno u ovom potpoglavlju, postoje brojne prednosti, ali i nedostaci malog gospodarstva, a na vlasnicima je da odluče donosi li im ulazak u poslovnih podhvat više pozitivnih ili negativnih posljedica.

2.3. Pravni okvir razvoja malog gospodarstva

Najzastupljeniji pravno organizacijski oblici malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj su:[21]

- Jednostavno društvo sa ograničenom odgovornošću
- Društvo s ograničenom odgovornošću
- Partnerstvo
- Obrt

Dioničko društvo (skraćeno d.d.) je trgovačko društvo u kojem članovi sudjeluju u temeljnom kapitalu koji je podijeljen na dionice, stoga se članovi društva nazivaju dioničarima, a njihov broj nije definiran zakonom. Statutom, koji je temeljni akt poduzeća, definira se trvtka, njeno središte, temeljni kapital, razlog postojanja, osnovne zadaće dioničara i trajanje. Postoje dva tipa dioničkih društva, privatna i javna. Kod privatnih dioničkih društava udjeli u vlasništvu dijele se na manji broj udjela, a kod javnih društva kapital se prikuplja javnim pozivom na upis. Dioničko društvo prestaje postojati ako je osnovano na određeno vrijeme, u slučaju stečaja/ likvidacije, odlukom većine, spajanjem/pripajanjem i/ili ukidanjem.[22]

Ugovorno – pravni odnos u kojem se stranke obvezuju, u cijelosti ili djelomično, udružiti svoju imovinu i/ili rad radi ostvarivanja zajedničkog cilja naziva se partnerstvo (ortaštvo), a najčešći pravni oblici na području Republike Hrvatske su opće i ograničeno partnertsvo. U partnerstvo se mogu udružiti najmanje dvije osobe, pravne ili fizičke. Svaki od partnera obvezuje se uložiti određeni rad i kapital te dijeliti dobit i gubitke sa ostalim partnerima. Svi partneri dužni su voditi poslovne, osim ako međusobno nisi odabrali jednu osobu koja će umjesto njih voditi posao i

[21] Oberman Peterka, S., Delić, A., Perić, J. (2016.): Poduzetništvo u malim i srednjim poduzećima, Visoka škola za menadžment u turizmu u Virovitici, Virovitica, str. 32-36
[22] Škrtić, M. (2006.): Poduzetništvo, Sinergija-nakladništvo d.o.o., Zagreb, str.12

donositi odluke. Partnerstvo prestaje ako je jedan od partnera umro ili želi prekinuti partnerstvo, ostvaren je zajednički cilj ili ga je nemoguće ostvariti i/ili istekom vremena ako je ono bilo određeno.[23]

Obrt se definira kao samostalno i trajno obavljanje gospodarskih djelatnosti proizvodnje, prometa i/ili usluga na tržištu. Obrtnici su u pravilu fizičke osobe, a cilj im je ostvarivanje dobiti. Obrt može biti: slobodni, vezani i povlašteni. Godinu dana od registranice obrta u Obrtni registar obrtnika obrtnik je obvezan krenuti s radom, a obrt prestaje postojati u slučaju odjave obrta ili po sili zakona.[24]

Uz navedene zakone važno je spomenuti i Zakon o poticanju malog gospodarstva donijet 2003. godine. Navedeni zakon navodi da malo i srednje poduzetništvo čine različiti subjekti malog gospodarstva za koje vrijede različiti zakoni. Tri najvažnija su Zakon o trgovačkim društvima, Zakon o zadrugama i Zakon o obrtu, a drugi oblici malog gospodarstva poput samostalnih zanimanja regulirani su posebnim zakonskim i podzakonskim propisima. Ovaj zakon uskladio je definiciju, ciljeve i mjere razvoja malog gospodarstva s direktivom Europske unije.

U posljednjih nekoliko godina, a pogotovo od ulaska u Europsku Uniju, Hrvatska je razvila niz dodatnih politika i programa kojima se regulira i potiče razvoj malog gospodarstva. Navedene politike i programi su prikazane i objašnjene u sklopu tablice 5.[25]

Tablica 5. Politike i programi za regulaciju i poticanje razvoja malog gospodarstva

Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. -2020.	Cilj je povećati konkurentnost malog gospodarstva kroz poboljšanje ekonomske uspješnosti, olakšano pristupanje financijama, unaprijeđenje poduzetničkih sposobnosti te poslovne okoline
Strategijski plan Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta 2019. -2021.	Stvaranje konkurentnijeg tržišnog gospodarstva i povoljnije poduzetničke okoline kroz analizu učinka poreznog zakonodavstva na malo gospodarstvo te prilagodbu zakonodavstva s EU.

[23] Ibid, str. 13

[24] Hrvatska obrtnička komora. Dostupno na: https://www.hok.hr/gospodarstvo-i-savjetovanje/registracija-obrta/obrt-i-oblici-obrta (pristupano 03.06.2022.)

[25] Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., CEPOR, str. 68-71

Strategijski razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2020.	Cilj je poboljšati sustav podrške ženama u poduzetništvu te promovirati poduzetništvo žena.
Strateški razvoj klastera u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011. – 2020.	Unaprijediti politiku klastera u RH, jačati klastere i klasterska udruženja, poticati inovativnost i jačanje znanja te internacionalizaciju klastera.
Strateški razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2015. - 2020.	Cilj ovog programa je stvoriti poticajno okruženje za danji razvoj društvenog okruženje u RH
Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014. – 2020.	Cilj je poticati poduzetništvo, samozaposlenost te razvoj socijalnog poduzetništva, poticanje obrazovanja kako bi se mogle steći kompetencije. Poticanje rada socijalnih usluga koje zapošljavaju osobe s umanjenom radnom sposobnosti, socijalno isključene osobe.
Strategija poticanja inovacija Republike Hrvatske 2014. – 2020.	Nastojanje da se učvrsti inovacijski sustav kroz unaprijeđene zakonodavne i fiskalne okvire te da se pronađe način da se unaprijedi komunikacija između javnog, poslovnog i znanstveno – istraživačkog sektora s ciljem razvoja novih proizvoda, usluga, procesa i tehnologija.
Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. -2020.	Poticanje poduzetništva u ruralnim područjima s ciljem zadržavanja mlade radne snage te nastojanje povratka otišle radne snage
Plan akcije za administrativno rasterećenje gospodarstva	Plan optimizacije i digitalizacije administrativnog sustava.
EUROPA 2020.	Ovaj program pretpostavlja ostvarivanje pet glavnih ciljeva do kraja 2020, navedeni uključuju povećanje zaposlenosti, veći naglasak na istraživanje i razvoj te klimatske promjene / energiju, obrazovanje, povećanje

	socijalne uključenosti te minimiziranje siromaštva. Kako bi se navedeni ciljevi proveli svaka će zemlja članica isplanirati reforme za svaki cilk na nacionalnoj razini u skladu s Programom stabilnosti/ konvergencije te Nacionalnim programima reformi. [26]
Nacionalni program reformi za 2020. godinu	Cilj je postići gospodarski rast i demografsko obnavljanje u RH, od mjera koje će najviše utjecati na malo gospodarstvo izdvajaju se osiguranje održivosti javnih financija, kreiranje poticajnih uvjeta za ulaganja te unapređenje poslovne okoline.
Operativni program Konkurentnosti i kohezije za razdoblje 2014. – 2020.	Nastoji se stimulirati gospodarski rast i stvoriti nova radna mjesta kroz ulaganje u infrastrukturu.
Strategijski plan Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta 2020. - 2022. godine	Plan je uveden 2019. godine s ciljem stvaranja boljeg poduzetničkog i inovacijskog okruženja, prati se opterećenost poreznog zakona na mala i srednja poduzeća
Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj 2021. do 2027.	Skup mjera kojima je cilj poboljšanje kvalitete života osobama u teškoj materijalnoj deprivaciji, odnosno onima na rubu siromaštva te stavlja naglasak na poboljšanje uključenosti ranjivih skupina

Izvor: izrada autora

Pandemijska 2020. godina donjela je probleme mnogim poduzećima iz sektora malog gospodarstva zbog čega je Vlada donjela niz politika i programa koje su za cilj imale pružiti pomoć pogođenim poduzećima

Navedeno je prikazano i objašnjeno tablicom 6.[27]

[26] Pešić, M. (2011.): Financiranje malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business and Economic Issues, str. 430-435

[27] Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., CEPOR, str. 71-73

Tablica 6. Politike i programi potpore malim i srednjim poduzećima u uvjetima pandemije COVID-19

Nacionalni plan oporavka i otpornosti za razdoblje 2021. - 2026.	U fokusu plana su mehanizmi za stvaranje otrpornosti i popravak propisani od strane EU. Uz navedeno, definirane su mjere kojima će se nastojati postići oporavak i ojačanje nacionalnog gospodarstva izazvan pandemijom koronavirusa. Također je cilj stvoriti jače i otpornije gospodarstvo koje će lakše podnjeti nove ekonomske, odnosno gospodarske šokove. Plan je strukturiran u šest komponenti, a to su *Gospodarstvo, Javna uprava, pravosuđe i državna imovina, Obrazovanje, znanost i istraživanje, Tržište rada i socijalna zaštita, Zdravstvo, te Inicijativa: Obnova Zgrada*
Nacionalne mjere pomoći za poduzetnike ugrožene pandemijom COVID 19	Mjere poput poraznih olakšanja, bespovartnih sredstva, boljih uvjeta plaćanja i subvenija.

Izvor: Izrada autora

3.MALO GOSPODARSTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1.Osnovna obilježja i povijesni razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj

O povijesnom razvoju malog gospodarstva na području Republike Hrvatske ne zna se mnogo. Prema pisanjima, o prvim obrtima i malim obiteljskim poduzećima na ovim prostorima kreće se govoriti sredinom 19. stoljeća kada su osnovane prve trgovačko - obrtničke komore, a u isto vrijeme svoju prvu manufakturu otvaraju braća Gavrilović. Tek 90-ih godina prošlog stoljeća, usred procesa liberalizacije, demokratizacije i privatizacije dolazi do ponovnog spominjanja malog gospodarstva.

Tablica 7. Broj poduzeća po veličini u razdoblju od 1990. do 1996.

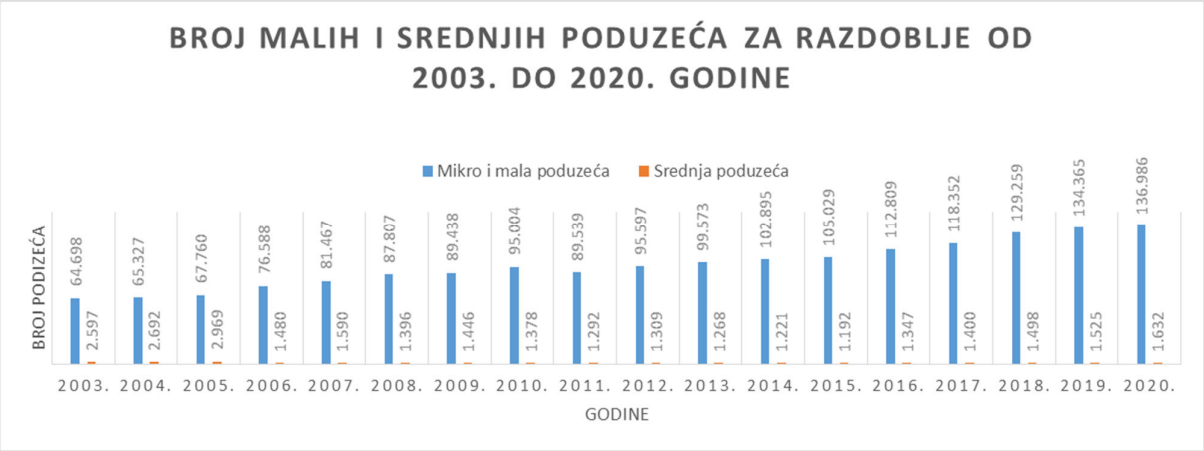
Godina	Mala poduzeća	Srednja poduzeća	Velika poduzeća	Ukupno
1990.	5.651	1.237	1.103	7.991
1991.	14.452	1.254	847	16.643
1992.	24.093	1.218	698	26.009
1993.	33.781	1.206	608	35.595
1994.	48.021	1.194	517	49.732
1995.	58.072	1.335	515	59.922
1996.	53.997	1.376	500	55.853

Izvor: Renko(2000.): Malo poduzetništvo: izvor ekonomskog progresa Republike Hrvatske, str.499

Tablica 7. predstavlja kretanje broja poduzeća u razdoblju od 1990. - 1996. godine. Zanimljivo je primijetiti kako je kroz promatrani period broj poduzeća rastao eksponencijalno, a najviše su rastu pridonijela mala poduzeća čiji je broj u samo 6 godina narastao za gotovo 50.000. Obrnuto, trend pada bilježila su velika poduzeća koju su se u promatranom razdoblju dvostruko smanjila. Početkom 2000-ih godina Hrvatska je počela donositi brojne zakonske regulative s ciljem stabilizacije malog i srednjeg poduzetništva. Od velikog je značaja donošenje Zakona o

poticanju malog gospodarstva čime su se stvorile osnovne poticajne mjere koje su omogućile stvaranje stabilnog tržišta te daljni razvoj malog gospodarstva.[28]

Tablica 8. Broj malih i srednjih poduzeća za razdoblje od 2003. do 2020. godine

Izvor: Izrada autora

Zbog manjka informacija o broju malih i srednjih poduzeća za razdoblje od 1997. do 2002. taj period nije uvršten u analizu, ali uzimajući u obzir prikazani uzorak za dva promatrana razdoblja autor ovog rada zaključuje da je postojao pozitivan trend rasta. Uzimajući u obzir temu rada, tablicom 6. prikazan je povjesni razvoj malog gospodarstva od 2003. do 2020. godine. Navedena tablica navodi na zaključak da je u Hrvatskoj prisutan trend rasta broja mikro poduzetnika koji se u promatranom periodu udvostručio, s 64.698 na 136.968. Također je prisutan i rast srednjih poduzeća, no on je značajno slabiji od rasta mikro i malih poduzećab te je u 2020. godini broj malih poduzeća iznosio svega 1.632.[29]

Prema Škrtić, 99% registriranih subjekta u Hrvatskoj dio su malog gospodarstva čime ono postaje sve važniji izvor i pokretač cjelokupne nacionalne ekonomije. Kako bi opstala, mala i srednja poduzeća moraju nastojati optimizirati svoje poslovanje na način da smanjuju troškove, razvijaju nove proizvode,poboljšavaju postojeće proizvode te povećavaju izvoz na nova tržišta.[30]

[28] Kersan-Škabić, I.; Bankovi, M.: Malo gospodarstvo u Hrvatskoj i ulazak u Europsku Uniju, Sveučilište Jurja Dobrile, Pula, str. 59
[29] Analiza autora na temelju Izvješća o malim i srednjim poduzećima kroz godine od 2011. do 2021.
[30] Škrtić, M. i Mikić, M. (2006.) Gospodarsko značenje hrvatskoga poduzetništva - šanse i zamke, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, str. 191-204

3.2. Izvori financiranja malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj

Razvijenost financijskog sustava neke države očituje se kroz prilagodljivost financijskih tržišta, brojnost financijskih sudionika, prilagodljivost suvremenim tehnikama i tehnologijama te pravni okvir. Što je broj financijskih institucija veći, to je financijskih sustav sigurniji, efikasniji i likvidniji.[31] Već je ranije spomenuto da se malo gospodarstvo susreće sa značajnim problemima prilikom prikupljanja financijskih sredstava za osiguravanje normalnog poslovanja zbog čega je sustav financijskih potpora od velike važnost za poticanje razvoja malog poduzetništva u svim državama, pa tako i u Hrvatskoj.

Tijekom životnog vijeka poduzeća poduzetnik se suočava s različitih rizicima, međutim najistaknutiji su financijski rizici. Sa spomenutim rizicima poduzetnici se susreću od samog početka poslovanja kada je potrebno prikupiti dovoljno novca da se uopće krene s poslovanjem.[32] Jedna od karakteristika većine Europskih zemalja, pa tako i Republike Hrvatske, je izrazitost bankocentričnog sustava. Drugim riječima, poduzeća i stanovništvo ovisni su o bankovnim kreditima.[33] Uzimajući u obzir činjenicu da mala i srednja poduzeća imaju najveći udio u ukupnom broju poduzeća, bankovni krediti predstavljaju najvažniji eksterni izvor financiranja.[34] Stoga većina banka u Hrvatskoj ima posebne odjele za kreditiranje malih poduzeća. No unatoč tome, važno je spomenuti da ovaj oblik financiranja nije idealan ponajviše zbog tromosti prilikom podnošenja i dobravljanja kredita. Financiranja putem bankovnih kredita može biti kratkoročno ili dugoročno, a rjeđe se koristi i srednjoročno kreditiranje. Kratkoročni krediti imaju dospijeće do 90 dana, a isplaćuju se do godine dana, s time da banka može, ukoliko primijeti anomalije, tražiti trenutno podmirenje duga.[35] Kratkoročni krediti najčešće se koriste za kupnju inventara, za obrtni kapital i povećanje outputa. Srednjoročni krediti najčešće se odobravaju na rok od tri do pet godina.,[36] dok dugoročni krediti imaju trajanje do 15 godina. Najčešće se koriste za kupnju dugotrajne imovine poduzeća, podmirenje dugoročnih obveza te dugoročne investicije. Navedeno je prikazano tablicom 9.

---

[31] Stojanović, A. i Krišto, J. (2016) Učinkovitost financijske strukture i razvoj unije tržišta kapitala: Aktualni problemi i izazovi razvoja financijskog sustava, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, str. 4-5

[32] Ploh, M. (2017.): Ograničenja i mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj. FIP –financije i pravo, str. 86

[33] Leko, V. (2012) Relativno značenje financijskih institucija, u Jakovčević, D. i Krišto, J. (ured) Industrija osiguranja u Hrvatskoj-promjene i okruženju, novi proizvodi, regulacija i upravljanje rizikom, Zagreb: Grafit-Gabrijel, str. 5.

[34] Vukičević,M. (2006.): Financije poduzeća, Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga, str. 206

[35] Ibid, str. 206

[36] Škrtić,M. i Mikić, M.(2011.): Poduzetništvo, Zagreb:Sinergija nakladništvo, str. 122-123

Tablica 9. Kratkoročno i dugoročno financiranje zaduživanjem

	KRATKOROČNI KREDIT	DUGOROČNI KREDIT
IZNOS	Minimalan iznos za kredit je 10.000,00 kn, a maksimalan iznos kredita ovisiti će o sposobnosti poduzeća da ga podmiruje	Minimalan iznos od 50.000,00 kn, maksimalan iznos ovisiti će o kreditnoj sposobnosti poduzeća i za što se koristi
TRAJANJE	Do godine dana	Do petnaest godina
KAMATA	fiksna	promjenjiva

Izvor: izrada autora

Ostali oblici financiranja zaduživanjem prikazni su i obješnjeni tablicom 10.[37]

Tablica 10. Ostali izvori financiranja zaduživanjem

TRGOVAČKI KREDITI	Kratkoročni kredit od strane dobavljača, rok od 30 do 90 dana
FAKTORING	Oblik kratkoročnog financiranja, najčešće se realizira prodajom kratkoročne aktive specijaliziranoj financijskoj organizaciji (faktor), najčešće se koristi za povećanje likvidnosti poduzeća. Grubišić Šeba[38] smatra da je ovaj oblik financiranja zanimljiv za mala i srednja poduzeća ukoliko su rokovi otplate duži jer pruža mogućnost naplate potaživanja prije dospjeća čime se povećeva likvidnost
LEASING	Filozofija prema kojoj je bolje neku imovinu posuditi nego kupiti, omogućuje da se neka imovina koristi na određeno vrijeme bez da se ona kupi; po isteku leasinga poduzeće može kupiti predmet koji je bio predmetom leasinga, plaćanje

[37] Škrtić, M. i Mikić, M. (2011.): Poduzetništvo, Zagreb: sinergija nakladništvo, str. 255-258

[38] Grubišić Šeba, M. (2014): Uloga faktoringa u upravljanju obrtnim kapitalom. Računovodstvo i financije, str. 138-141

	leasinga je relativno jeftino, a omogućuje i kombiniranje s kreditom[39].

Izvor: izrada autora

Usljed financijske krize 2008. godine došlo je do pogoršanja uvjeta isplate kredita, dominantno malim i srednjim poduzećima. Financijska kriza dovela je do problema u otplati bankovnih kredita uslijed čega je došlo do pogoršanja kvalitete kreditnih portfelja banaka te su one smanjile svoju kreditnu aktivnost, odnosno pooštrile su kreditne standarde i povećale cijenu zaduživanja čime su poduzećima otežale pristup kreditima.[40] Navedeno je navelo poduzeća da se okrenu drugim oblicima financiranja o kojima će biti riječi u nastavku.

Sljedeći oblik financiranja malog gospodarstva je financiranje putem vlasničke glavnice .Glavno obilježje ovog tipa financiranja je da investitori za svoj ulog (novčani ili savjetodavni) traže udio u vlasništvu poduzeća. Kao glavni oblici izdvajaju se poslovni anđeli, fondovi rizičnog kapitala i javno financiranje.

Poslovni anđeli drugi je naziv za bogate pojedince koji su tijekom svog radnog vijeka stekli mnogo iskustva i stvorili mnoga poznanstva s drugim poduzetnicima, bankama i slično, a sada nude svoje znanje i kapital kako bi pomogli poduzećima da se postepeno razvijaju i ostvaruju pozitivne financijske rezultate. Kod poslovnih anđela specifično je što su spremni uložiti svoj novac u start-up poduzeća.[41]

Fondovi rizičnog kapitala ulažu u poduzeća koja imaju veliki potencijal rasta, ali još uvijek ne kotiraju na burzi. Najčešći tip poduzeća u koja su oni spremni ulagati su poduzeća iz IT sektora. Takvim poduzećima pružaju kapital za početak poslovanja, savjetodavne usluge i usluge istraživanja tržišta. Ostale usluge koje nude su pomoć pri zapošljavanju radne snage i komuniciranje sa dobavljačima i potrošačima. Već je ranije spomenuto da ovi oblici uzimaju dio vlasničkog udjela u zamjenu za svoje usluge, pa tako fondovi rizičnog kapitala najčešće kupe 20-40% vlasničkog udjela jer se sve iznad toga smatra demotivirajuće za vlasnika. Prema

[39] Cvijanović, V., Marović, M. i Sruk, B. (2008.): Financiranje malih i srednjih poduzeća, Zagreb: Binoza press, HVCA, str. 82-85

[40] Rimac Smiljanić, A., Pepur, S. i Matković, K. (2012): Financijska kriza, povezano kreditiranje i eksterno financiranje SME sektora. Split: Ekonomski fakultet u Splitu, str. 179-204

[41] Šimić, M. (2014): Latentni ulagači, u Ćurak, M., Kundid, A. i Visković, J. (ured) Financije nakon krize: forenzika, etika i održivost, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, str. 305.

Šimić, [42] fondovi rizičnog kapitala u Hrvatskoj ne igraju važnu ulogu, a neki od razloga su nedovoljna razvijenost i plitkost tržišta kapitala, poduzetnici još uvijek nisu ivesticijski spremni za privlačenje ovakvog oblika kapitala zato što ne znaju koje su prednosti i nedostaci ovakvog oblika financiranja.

Javno financiranje, odnosno izlazak na burzu je posljednji u nizu oblika financiranja putem vlasničke glavnice. Izlazak na burzu poduzećima nudi mnoge prednosti poput mogućnosti prikupljanja velikih svota novaca, lakše prikupljanje novca u budućnosti, bolji imidž, zadržavanje postojećih, ali i prikupljanje novih zaposlenika, dobavljača i kupaca. Uz prednosti javnog financiranja, javljaju se i nedostaci poput gubitka kontrole, dijeljenja vlasništva nad poduzećem, troškovi financiranja emisije dionica, veće zakonodavne regulative glede financijskog izvještavanja, pritisak za ostvarivanje što boljih kratkoročnih rezultata itd. [43]

Posljednjih godina sve je zapaženiji trend žena poduzetnica na području Republike Hrvatske. Stoga su Tijekom 2019. godine u Hrvatskoj pokrenuti razni projekti i programi s ciljem poticanja razvoja ženskog poduzetništva, a neki od njih su: [44]

- HBOR – program kreditiranja „Mladi, žene, početnici“
- Poduzetnički inkubator za poduzetnice – početnice
- Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje
- Woman in Adria
- Aurora
- HAMAG
- Virtualni ženski poduzetnički centar
- EBTD

Već je ranije spomenuto da se malo gospodarstvo susreće sa značajnim problemima prilikom prikupljanja financijskih sredstava za osiguravanje normalnog poslovanja zbog čega je sustav financijskih potpora od velike važnost za poticanje razvoja malog poduzetništva u svim državama, pa tako i u Hrvatskoj.

[42] Šimić, M. (2015): Atraktivnost Hrvatske u privlačenju ulagača rizičnog kapitala. Ekonomski fakultet, Sveučilište u Splitu, str. 267-294
[43] Ibid, str.260-268
[44] Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., CEPOReza, M. i suradnici (2021.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2020., CEPOR, str. 40 - 45

Državni programi financiranja obuhvaćaju davanje nepovratnih potpora, jamstava i subvencioniranja kredita. U Hrvatskoj su za provođenje ovih programa zaduženi Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska banka za obnovu i razvoj, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i Poslovni – informacijski centar Hrvatske.[45] Isti su prikazani tablicom 11.

Tablica 11. Državni programi financiranja

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva	Godišnji Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva s ciljem jačanja konkurentnosti i poduzetničke klime, poboljšanja poduzetničke infrastrukture, smanjenje administrativnih prepreka.
Hrvatska banka za obnovu i razvoj	S ciljem poboljšanja poduzetničkih projekata, Hrvatska banka za obnovu i razvoj nudi niz pogodnosti koje provodi samostalno ili kroz ostale banke, a najčešće su pogodnosti vezane uz niže kamatne stope.
Hrvatska agencija za malo gospodarstvo	Izadaje jamstva za poduzetničke kredite, izdaje bespovratna sredstva poduzetnicima, sufinancira savjetodavne usluge te daljnji razvoj poduzetničke infrastrukture.
Poslovno- informacijski centar Hrvatske	Programi potpore inovativnih tehnoloških projekata.

Izvor: izrada autora

Početkom 2020. godine svijet je zahvatila globalna zdravstvena kriza izazvana COVID-19 virusom koja je utjecala na sve aspekte ljudskog života, a najveći trag ostavila je u ekonomskom sektoru. U vrijeme neizvjesnosti, kada je ljudski kontakt bio smanjen na minimum, velik broj poduzeća bio je prisiljen prebaciti svoje poslovanje na razne online platforme. Problem za mikro, mala i srednja poduzeća, koja su predmet ovog rada, bio je u tome što prije pojave

[45] Prohaska, Z., Olgić Draženović, B. (2005.): Programi financiranja malih i srednjih poduzetnika u Republici Hrvatskoj//International Conference Entrepreneurship and Macroeconomic Management: conference proceedings, str. 605-617

COVID-19 ta poduzeća nisu smatrala digitalizaciju prioritetnom pa je ista skupina poduzeća tokom pandemije naišla na najveće probleme. Navedeno je dovelo do toga da su se mala poduzeća morala brzo prilagoditi promjenama, promijeniti način poslovanja, osmisliti nove strategije, a sve s ciljem održavanja na tržištu. Kao najveći problem pri transformaciji poslovnih modela kod subjekata malog gospodarstva ističe se stjecanje kapitala.[46] Kako bi poduzetnici što lakše prebrodili krizu i nesmetano nastavili svoje poslovanje, Vlada RH donjela je niz mjera putem kojih im je to omogućila. Navedene mjere mogu se podijeliti u tri skupine:

- Covid-19 zajmovi
- HBOR mjere
- Potpore za očuvanje radnih mjesta[47]

„COVID-19 zajam za obrtna sredstva" prva je od tri navedene mjere, a donesena je od strane Vlade Republike Hrvatske i HAMAG – BICRO. Cilj ovih zajmova bio je omogućiti poduzećima da se zaduže po nižim kamatnim stopama i uz manje instrumente osiguranja. Zajmovi su bili namijenjeni mikro, malih i srednjim poduzećima koja su bila zatvorena zbog propisanih mjera stožera, kojima je prihod u pandemijskoj godini pao za 60% i koja su u 2019. godini poslovala minimalno tri mjeseca. Nakon što su poduzeća prikupila i predala sve potrebne dokumente HAMAG- BICRO-u, zajam je bio isplaćen na račun poduzetnika te je bio namijenjen isključivo za financiranje obrtnih sredstava i nije se mogao koristiti za podmirenje dugova. Poduzetnicima se ovaj zajam odobrava samo jednom, maksimalan iznos kredita je 380.000 kuna, uz fiksnu kamatnu stopu od 0,25% za cijeli period otplate zajma. Rok korištenja je 6 mjeseci, a rok otplate je pet godina. Instrument osiguranja kod ovog instrumenta je zadužnica korisnika zajma. [48]

Sljedeća mjera pomoći malom gospodarstvu izdana je u suradnji Vlade RH i HBOR-a. Kredit se odobrava poslovnim subjektima u javnom i privatnom sektoru kojima je COVID 19 pandemija negativno utjecala na poslovanje. Kako bi se odobrio kredit potrebno je da poduzeće ima COVID *score* 1 negativan, 3 neuredan ili je nad poduzećem pokrenut stečajni postupak ili

[46] Cowling, M., Brown, R., Rocha (2020): Did you save some cash for a rainy COVID-19 day? The crisis and SMEs. Int. Small Bus. J. Res. Entrep. Dostupno na: https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0266242620945102 (pristupano 11.06.2022.)
[47] HAMAG – BICRO, COVID - 19 zajam za obrtna sredstva. Dostupno na: https://hamagbicro.hr/wp-content/uploads/2020/12/FI-COVID19_cistopis-za-web.pdf (pristupano 11.06.2022.)
[48] Hrvatska banka za obnovu i razvoj (2022.): Obrtna sredstva mjera COVID-19. Dostupno na: https://www.hbor.hr/kreditni_program/obrtna-sredstva-covid-19-mjera/ (pristupano 11.06.2022.)

postupak stečajne nagodbe. COVID *score* obračunava Fina na temelju podataka o rizičnosti koje dobiva od HNB-a. Navedeni kredit može se koristiti samo za financiranje tekućeg poslovanja, za podmirenje kratkoročnih obveza prema državi i drugih kratkoročnih obveza, zatvaranje kratkoročnih obveza prema poslovnim bankama i drugim financijskim institucijama.[49]

Posljednja mjera je " Potpore za očuvanje radnih mjesta." Potpore su namijenjene poslodavcima čije je poslovanje bilo pod negativnim utjecajem COVID-19 zdravstvene krize. Skupine kojima su namijenjene mjere su:

- Poslodavci iz sektora administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme hrane i pića, izdavačke djelatnosti, ostalih uslužnih djelatnosti (popravci za osobnu upotrebu), organizacije događanja (sportskih, kulturnih, poslovnih, sajmova, snimanja, prodaja karata), prevoditeljske djelatnosti i usluge tumača, ribarstva i šumarstva, skladištenja i prijevoza (putnika i robe), umjetnosti, zabave i rekreacije
- Poslodavci čije je poslovanje narušeno i/ili obustavljeno odlukom Stožera civilne zaštite
- Poslodavci koji imaju manje od 10 zaposlenih bez obzira na djelatnost
- Pravne osobe u sustavu sporta

Razne mjere i programi koje je u vrijeme COVID – 19 krize donosio stožer civilne zaštite negativno su se odrazile na poslovanje nekih poduzeća zbog čega su isti primali određene potpore ovisno o kriterijima nabrojanim u nastavku:

- Ako je poslovanje poduzeća prekinuto na period do dana, poslodavac ima pravo primiti do 2.000 kn po radniku ako on radi puno radno vrijeme.
- 4.000,00 kuna po radniku koji radi puno radno vrijeme, a poslovanje poduzeća bilo je prekinuto najmanje 15 dana
- doprinos za mirovinsko osiguranje temeljem individualne kapitalizirane štednje.

Osim poslodavaca, nakande se isplaćuju i radnicima čiji je rad bio privremeno obustavljen zbog pandemije koronavirusa. Radnici, osim umirovljenika i inozemnih radnika, imaju pravo primiti potpore ne uzimaju u obzir rade li na određeno ili neodređeno vrijeme. Iznos potpore je 4.000

[49] Hrvatski zavod za zapošljavanje (2021.): Potpore za očuvanje radnih mjesta. Dostupno na: https://mjera-zrm.hzz.hr/potpora-za-ocuvanje-radnih-mjesta-lipanj-2021/ (pristupano 12.06.2022.)

kn za radnika koji je zaposlen na puno radno vrijeme, odnosno neki iznos koji se utvrđuje ovisno o broju radnih sati.[50]

3.3. Analiza malog gospodarstva u Hrvatskoj

3.3.1.Značaj sektora malog gospodarstva u hrvatskom gospodarstvu

Kao i u većini europskih zemalja, pa tako i u Republici Hrvatskoj, sektor malog gospodarstva prevladava u ukupnom broju poduzeća te čini 99,7% od ukupnog broja poduzeća. 2020. godine u Hrvatskoj je poslovalo 139.009 poduzeća, odnosno 2.749 (2%) više u odnosu na prethodnu godinu.[51]

Tablica 12. Struktura poduzeća s obzirom na veličinu za 2019. i 2020. godinu

	2019.	2020.
Sektor malih i srednjih poduzeća	135.890	138.618
Mikro i mala poduzeća	134.365	136.986
Srednja poduzeća	1.525	1.632
Velika poduzeća	370	391
UKUPNO	136.260	139.009

Izvor: Izrada autora

Iz tablice 12. vidljiv je prethodno naveden porast ukupnog broja poduzeća u pandemijskoj 2020. godini u odnosu na 2019. godinu. U strukturi poduzeća s obzirom na veličinu i dalje dominiraju mikro poduzeća (prema Zakonu o računovodstvu), dok najmanji udio imaju velika poduzeća koja u ukupnoj strukturi poduzeća čine tek 3%.

Usred pandemijske godine došlo je do smanjenja ukupnih prihoda u svim kategorijama poslovnih subjekata. S najvećim padom prihoda od 23% suočila su se mikro poduzeća, dok su

[50] Državni zavod za statistiku. Dostupno na: https://dzs.gov.hr/ (pristupano 13.06.2022.)
[51] Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., CEPOR, str. 14

najmanji pad prihoda od 1,2% zabilježila velika poduzeća. Navedeno je prikazano tablicom 12.[52]

Tablica 13. Ukupni prihodi poduzeća po veličini u 2019. i 2020. godini

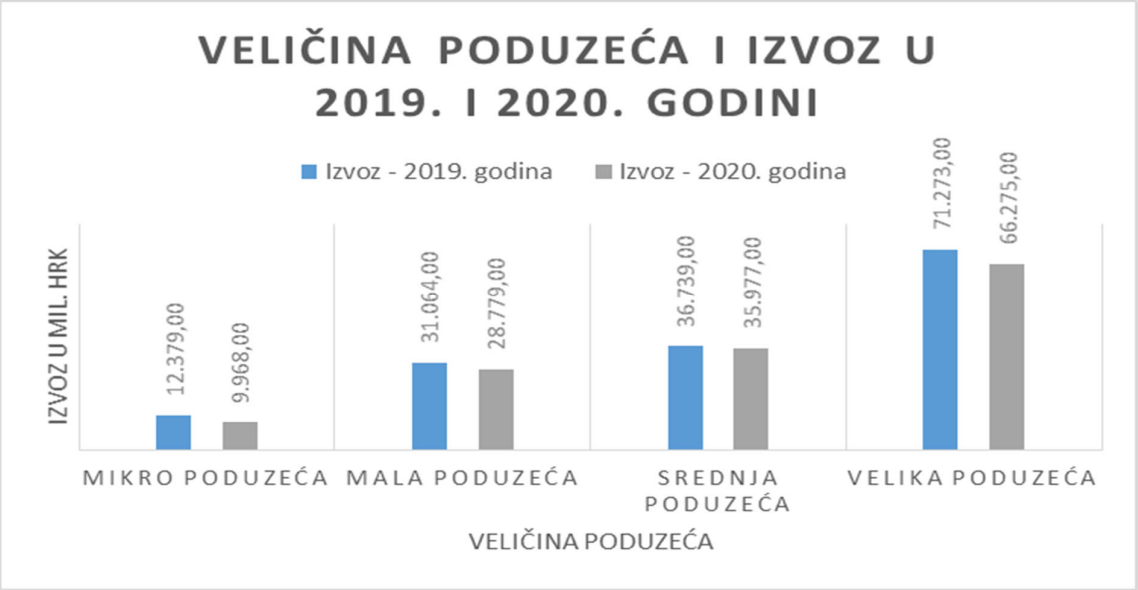
Veličina poduzeća	Ukupni prihodi - 2019. godina	Ukupni prihodi - 2020. godina
Mikro poduzeća	126.003	97.371
Mala poduzeća	189.187	176.372
Srednja poduzeća	165.172	158.040
Velika poduzeća	315.765	312.058

Izvor: Izrada autora

Zbog mnogih ograničenja uvedenih od strane Vlade Republike Hrvatske i Stožera civilne zaštite u sklopu zaštite od pandemije, osim do pada prihoda u 2020. godini došlo je i do značajnog pada izvoza kod svih poduzeća. Najveći pad izvoza od 19,5 % zabilježila su mikro poduzeća, dok je pad izvoza najmanje izražen kod srednjih poduzeća, svega 2%.[53] Navedeno je prikazano slikom 1.

[52] Ibid, str. 15
[53] Ibid, str. 17

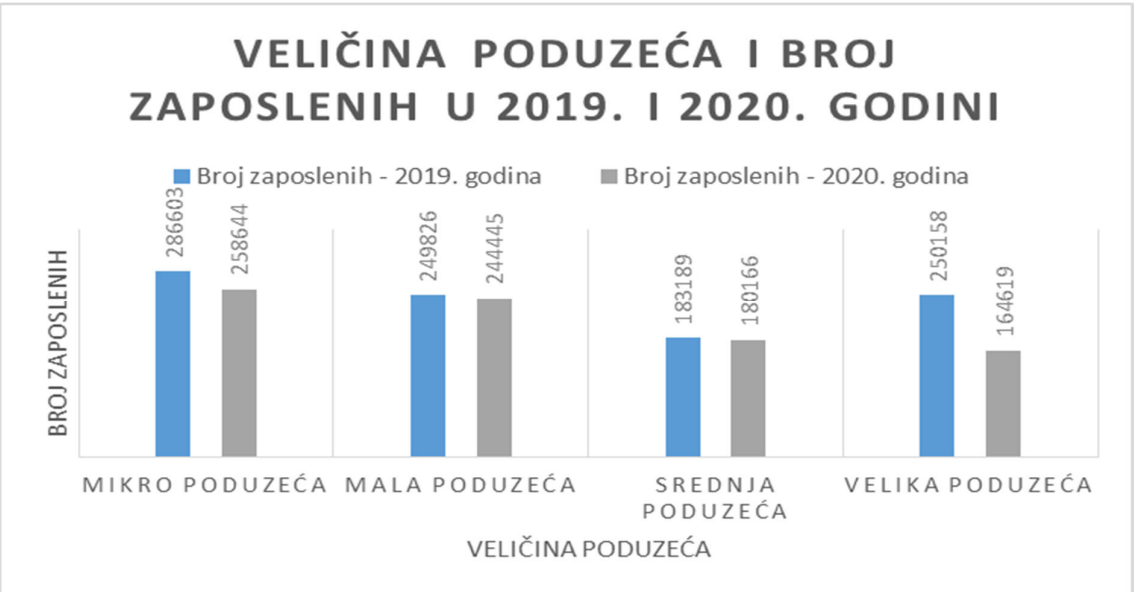
Slika 1. Veličina poduzeća i izvoz u 2019. i 2020. godini

Izvor: Izrada autora

Pad izvoza koji je doveo do pada prihoda uzrokovao je i pad broja zaposlenih u pandemijskoj godini. Pa se tako broj zaposlenih u sektoru malog gospodarstva smanjio za 5% u odnosu na 2019. godinu. Pad broja zaposlenih predočen je slikom 2.

Slika 2. Veličina poduzeća i broj zaposlenih u 2019. i 2020. godini

Izvor: Izrada autora

Slika 2. pokazuje da se najveći pad broja zaposlenih dogodio kod mikro poduzeća, a zanimljivo je za primjetiti da je broj zaposlenih u velikim poduzećima rastao. Ako skupno promatramo sliku 1. i sliku 2. možemo primjetiti da je su mikro poduzeća bilježila najveći pad zaposlenih i najveći pad prihoda u odnosu na ostale grupe poduzeća. U malim i srednjim poduzećima pad prihoda paralelno je pratio i pad radne snage. Kod velikih poduzeća, unatoč neznatom padu prihoda od 1,1%, broj radne snage povećao se za oko 14.500 radnih mjesta. Razlog tome očituje se boljoj pripravnost velikih poduzeća na krizu.

Dijeleći poduzeća prema djelatnostima u kojima posluje, u 2020. godini, najveći broj poduzeća poslovao je u djelatnosti trgovine na veliko i na malo (20%), slijede stručne, administrativne i tehničke djelatnosti (16%) te djelatnost građevinarstva (12%). U svim navedenim djelatnostima dominiraju mikro poduzeća.[54]

Prema podacima iz 2020. godine, geografski gledano, najveći broj poduzeća smjestio se na području Grada Zagreba (33%) te Splitsko – dalmatinske (11%), Primorsko – goranske i Istarske (8%) županije, dok najmanji broj poduzeća bilježe Ličko – senjska i Požeško – slavonska županija. Najveći udio mikro poduzeća zabilježen je u Istarskoj (92%), Primorsko - goranskoj (91%) i Zadarskoj (91%) i županiji, dok je najveći udio malih poduzeća zabilježen u Virovitičko – podravskoj (14%) i Brodsko – posavskoj županija (13,4%).[55]

[54] Ibid, str. 21
[55] Ibid, str. 22

3.3.2.Financijska performansa sektora malog gospodarstva

Tablica 14. Financijska efikasnost poduzeća u 2019. i 2020. godini

Poduzeća	2019.		2020.	
	Milijun HRK	%-ni udio	Milijun HRK	%-ni udio
Mikro				
Dobit	*10.357*	*21,2*	*9.784*	*21,3*
Gubitak	*10.509*	*59,7*	*9.736*	*39*
Konsolidirani rezultat – neto dobit/gubitak	-152	0,5	49	0,2
Mala				
Dobit	*11.487*	*23,5*	*11.659*	*25,4*
Gubitak	*2.891*	*16,4*	*4.055*	*16,3*
Konsolidirani rezultat – neto dobit/gubitak	8.596	27,5	7.604	36,3
Srednja				
Dobit	*9.396*	*19,2*	*9.406*	*20,5*
Gubitak	*2.269*	*12,9*	*3.998*	*16*
Konsolidirani rezultat – neto dobit/gubitak	7.127	22,8	5.409	25,8
Velika				
Dobit	*17.632*	*36,1*	*15.073*	*32,8*
Gubitak	*1.921*	*10,9*	*7.164*	*28,7*
Konsolidirani rezultat – neto dobit/gubitak	15.711	50,2	7.909	37,7
Ukupno[4]				
Dobit	*48.872*		45.922	
Gubitak	*17.590*		24.952	
Konsolidirani rezultat – neto dobit/gubitak	31.282		20.970	

Izvor: Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., CEPOR, str. 20

Tablica 14. prikazuje kakve je rezultate ostvario hrvatski poslovni sektor u 2020. godini. Kao što je vidljivo iz tablice, konačni konsolidirani rezultat je dobitak od 20.970 milijuna kuna, što je 33% lošiji rezultat u odnosu na 2019. godinu. Ukupna dobit smanjila se za 6% u odnosu na prethodnu godinu, dok su se ukupni gubici povećali za 42% u odnosu na 2019. godinu. Iako je 2020. godinu obilježio pad neto dobiti, sva poduzeća su u promatranom razdoblju ostvarila dobitak. Zanimljivo je primjetiti da su u 2019. godini, unatoč konsolidiranom neto dobitku, mikro poduzeća te godine ostvarila neto kupitak od 152 milijuna kuna. Da je pandemija ostavila negativne posljedice najviše je izraženo kod velikih poduzeća čije su promjene u financijskim performansama navedene godine najiražajnije: dobit je pala za 3,3%, gubitak se povećao za 17,9%, a neto dobit pala je za 14,5% u odnosu na 2019. godinu. Međutim, tablica 14. ukazuje i na činjenicu da su najbolju otpornost na krizu pokala mikro i mala poduzeća što govori o

njihovoj agilnosti i fleksibilnosti o kojima je bilo riječi u prethodnom poglavlju, a važno je i ponovo spomenuti Vladine politike i programe potpore koji su uvelike ublažili negativne ekonomske posljedice pandemije.[56]

3.3.3.Osnivanje i zatvaranje poslovnih subjekata

U 2020. godini u Republici Hrvatskoj osnovano je ukupno 12.968 poduzeća, što je pad od 21,9% u odnosu na 2019. kada je osnovano 16.571 poduzeće. 2020. godine obrisano je 656 pravnih osoba što je pad od 50% u odnosu na prethodnu godinu. [57] Navedeno je prikazano tablicom 15.

Tablica 15. Osnivanje i brisanje poduzeća u 2019. i 2020. godini

Osnivanje	2019.	2020.	Razlika
Trgovačka društva	14.805	11.518	-22,2%
Ostali	1.766	1.430	-19%
Ukupno	16.571	12.968	-21,9%
Brisanje	2020.	2020.	Razlika
Poduzeća i zadruge	6	7	16,7%
Trgovačka društva	939	444	-52,7%
Ostali	389	205	-47,3%
Ukupno	1.334	656	-50,8%

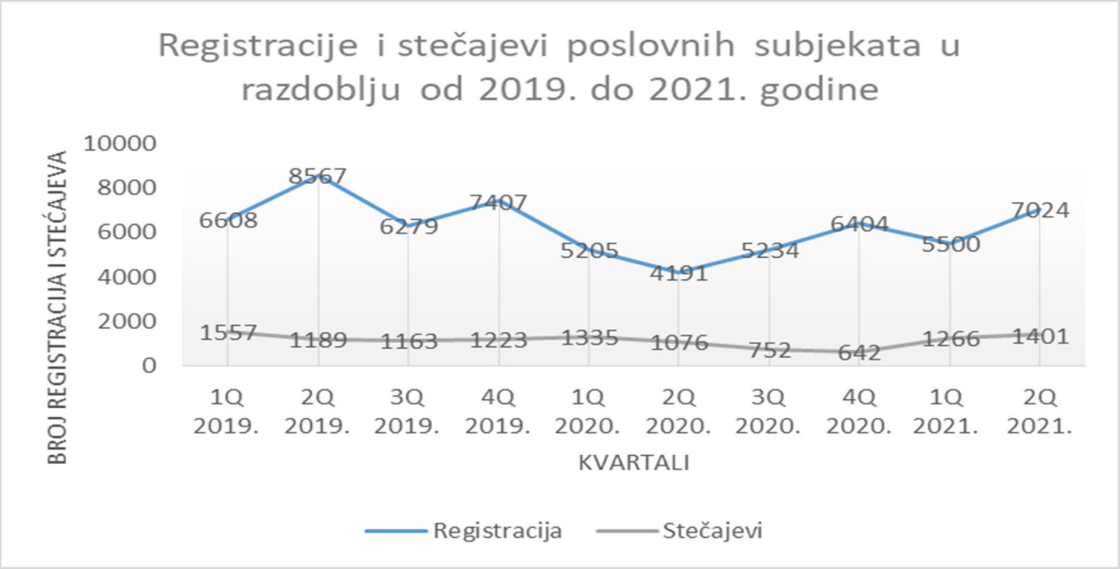
Izvor: Izrada autora

Promatrajući kvartalne podatke o broju registracija/stečaja poslovnih subjekata iz 2019. i 2020. godine vidljivo je da je u prvom i drugom kvartalu došlo do pada broja registracija poslovnih subjekata što se može objasniti kroz smanjenje uobičajenih gospodarskih aktivnosti zbog snažnih mjera za suzbijanje pandemije COVID 19. Treći i četvrti kvartal donijeli su rast broja

[56] Ibid, str. 20
[57] Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., CEPOR, str. 24

registracija poslovnih subjekata, međutim taj je rast znatnije manji u odnosu na onaj iz 2019. godine, a kao razlog navodi se još uvijek neizvjesna gospodarska situacija vezana uz pandemijsku krizu. Podaci iz prvog i drugog kvartala 2021. godine daju naznake na polagani oporavak gospodarstva koji prati rast registriranih subjekata. S druge strane broj stečajnih postupaka bilježio je rast samo u prvom kvartalu 2019. godine, dok je u preostalom razdoblju taj broj pada. Zanimljivo je da i ovaj pokazatelj raste u prva dva kvartala 2021.godine. Navedeno je prikazano sljedećim grafikonom.

Grafikon 1. Registracije i stečajevi poslovnih subjekata u razdoblju od 2019. do 2021. godine

Izvor: Izrada autora

Uzimajući u obzir podjelu prema djelatnostima, najviše je registriranih subjekata u područjima administracije i pomoćnih uslužnih djelatnosti, financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja te poslovanja nekretninama, dok je najveći broj stečajeva zabilježen u djelatnostima trgovine na veliko i malo te djelatnostima pružanja smještaja i pripreme i usluživanja hrane. Najmanji broj registriranih djelatnosti zabilježen je u djelatnosti prijevoza i skladištenja, dok je najmanji broj stečajeva zabilježen u djelatnostima obrazovanja, zdravstvene zaštite i socijalne skrbi te ostalim uslužnim djelatnostima.[58]

[58] Ibid, str. 25

Kao najčešći uzroci prekida poslovanja u Republici Hrvatskoj navode se problemi s profitabilnošću te porezna politika, tj. administracija. Od ostalih uzroka važno je napomenuti drugi posao, osobne razloge, probleme u financiranju i priliku za prodaju.[59]

3.3.4.Obrtništvo u Hrvatskoj

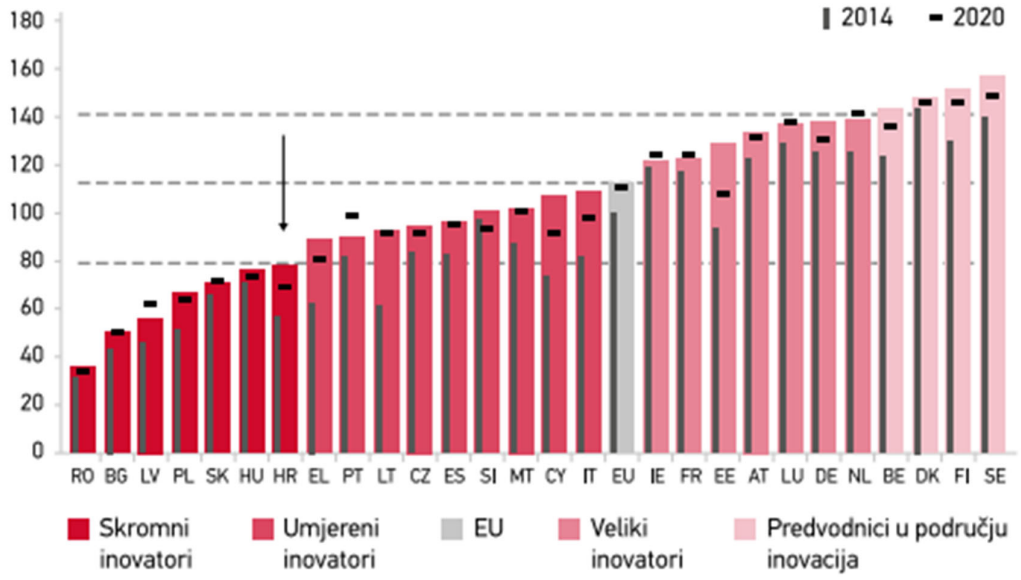
2020. godine u Republici Hrvatskoj bilo je aktivno 90.968 obrta, što je 3% više u odnosu na prethodnu godinu, odnosno 17% više u odnosu na 2016. godinu. Obrtništvo postaje sve popularniji pravni oblik na prostorima Republike Hrvatske što dokazuje pozitivan trend u promatranom razdoblju, a mnogi subjekti malog gospodarstva ustrojeni su upravo kao obrti. Najveći broj obrta registriran je u Gradu Zagrebu (19%) te obalnim područjima pri čemu dominiraju Splitsko - dalmatinska (12,7%), Primorsko - goranska (9,6%) i Istarska županija (8,9%), dok je najmanji broj obrta zabilježen u Lici i Gorskom Kotaru (oko 1%). Prema djelatnostima, najveći broj obrta pripada uslužnim djelatnostima, slijedi ugostiteljstvo i turizam, trgovina, prijevoz te proizvodnja.[60]

3.3.5.Inovativnost sektora malog gospodarstva u Hrvatskoj

Kada je riječ o inovativnosti, globalna istraživanja ukazuju na činjenicu da Republika Hrvatska u ovom području ne stoji najbolje. Prema *Globalnom indeksu konkurentnosti* koji je fokusiran na četiri područja (ljudski kapital, tržište, poticajna okolina i inovacijski ekosustav), Hrvatska se nalazila na 63. mjestu od ukupno 141 zemlje koje su bile uključene u istraživanje. Najlošija ocjena dobivena je u kategoriji averzija prema poduzetničkom riziku gdje je Hrvatska zauzela 137. mjesto (od 141.), nakon toga slijedi sklonost disruptivne ideja (130. mjesto od 141.) te poduzetnička kultura (101. mjesto od 141.). Prema *Global Innovation Index 2020* Hrvatska je zauzela visoko 41. mjesto od 131 zemlje koje su sudjelovale u navedenom istraživanju. Prema ovom indeksu najbolje je ocijenjena infrastruktura, a najlošije sofisticiranost tržišta. Po rezultatima *European Innovation Scoreboard-u* Republika Hrvatska je smještena u skupinu umjerenih inovatora zajedno s Ciprom, Italijom, Slovenijom, Mađarskom, Češkom i Grčkom. Navedeni pokazatelj dijeli zemlje u četiri skupe prema 27 indikatora.[61] Sve navedeno prikazano je grafikonom 2.

[59] Ibid. Str. 25
[60] Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., CEPOR, str. 26
[61] Ibid, str. 30

Grafikon 2. European Innovation Scoreboard

Izvor: Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., CEPOR str. 31

Uz inovacije se najčešće veže pojam tehnologije. Prema podacima GEM istraživanja, „mlada" poduzeća (ne starija od 42 mjeseca) češće primjenjuju novije tehnologije od „odraslih" poduzeća, zbog čega u takvim poduzećima često dođe do nastanka novih proizvoda, tzv. inovacijama. Navedeno je prikazano tablicama 16. i 17.

Tablica 16. Korištenje vobih tehnologija/procesa

	„Mlada" poduzeća	„Odrasla poduzeća"
Najnovije tehnologije	30%	28%
Nove tehnologije	27%	21%
Bez novih tehnologija	43%	51%

Izvor: Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., CEPOR, str. 20

Tablica 17. Novina proizvoda za kupce

Poduzeća	„Mlada“	„Odrasla“
Proizvod je svima nov	13%	8%
Proizvod je nekima nov	18%	16%
Proizvod nije nikome nov	69%	76%

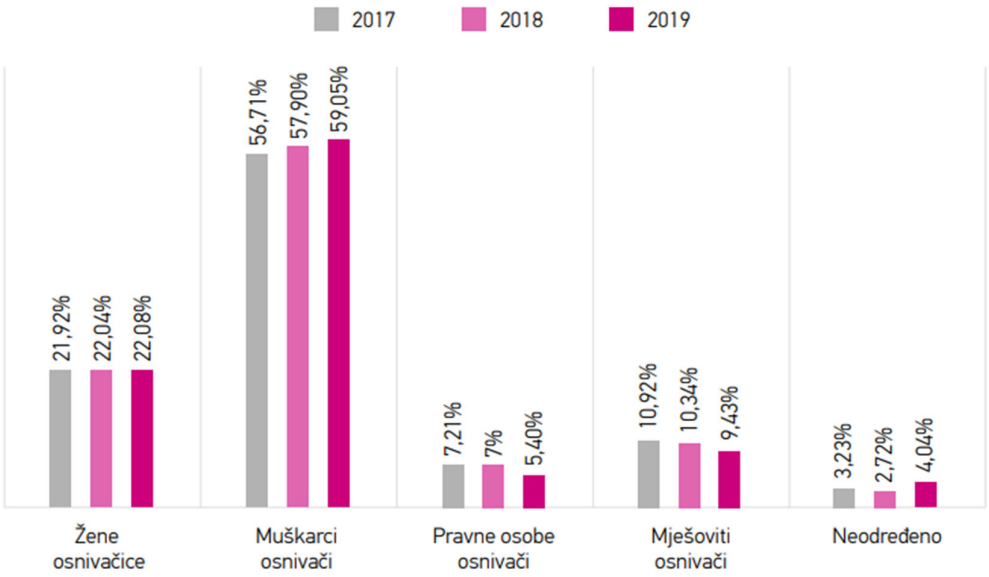
Izvor: Alpreza, M. i suradnici (2020.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2019., CEPOR, str. 20

Poduzetništvo žena jedna je od čestih tema u posljednjih nekoliko godina. Jednakost spolova temelj je za napredak gospodarstva i društva u cjelini. Osnaživanje žena važno je ne samo s aspekta etične i društvene odgovornost, već i s gospodarskog aspekta uzimajući u obzir potencijalni utjecaj na rast BDP-a, produktivnost i profitabilnost ,inovacije i stvaranje vrijednosti.[62] 2019. godine udio poduzeća u kojima žena sudjeluje udjelom u vlasništvu iznosio je 32%, a samo 27% poduzeća u top menadžmentu ima ženskog člana. Najčešći razlog manjka žena u poduzetništvu smatra se slaba edukacija, neadekvatan pristup financijskim resursima, manjak informacija, slaba umreženost te nemogućnost usklađivanja privatnog i poslovnog života. [63]

S perspektive mikro poduzeća, Ekonomski institut u Zagrebu proveo je istraživanje i došao do zaključka da mikro poduzeća imaju trend rasta bez obzira upravlja li poduzećem muškarac ili žena, s time da je primjećen trend da poduzeća u vlasništvu žena imaju tendenciju sporijeg rasta i duže ostaju u kategoriji mikro poduzeća. Jedan od zaključaka je i da žene teže dolaze do financijskih sredstava koja su im neophodna za nastavak poslovanja. Drugi zaključak je da žene pri donošenju odluka više stavljaju naglasak na nefinancijske faktore poput društva i obitelji, dok muškarci stavljaju naglasak isključivo na financije i maksimiziranje zarada. Prema podacima FINA-e , u 2019. godini ukupan broj trgovačkih iznosio 127.258, a u tih 127.258 trgovačkih društava 22,08 % u vlasničkoj strukturi ima samo žene, dok kod obrta 34,2% poduzeća ima žene u vlasničkoj strukturi. Navedeno je prikazano grafikonom 3.[64]

[62] Ekonomski institut u Zagrebu. Dostupno na: https://www.eizg.hr/ (pristupano 22.08.2022.)
[63] Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021, str. 39
[64] Ibid, str. 40

Grafikon 3. Udio žena u ukupnom broju poduzetnika za razdoblje od 2017. do 2019.

Izvor: Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., CEPOR, str. 40

Najveći broj žena osnivačica trgovačkih društava ima Bjelovarsko – bilogorska županija, Sisačko – moslavačka županija, Zagrebačka županija i Grad Zagreb. Najniži udio bilježe Požeško – slavonska, Šibensko – kninska i Virovitičko – podravska županija. Kod obrta najveći udio žena vlasnica prisutan je u Gradu Zagrebu i Šibensko – kninskoj županiji, a najmanji udio zabilježen je u Požeško – slavonskoj, Međimurskoj i Krapinsko – zagorskoj županiji. [65]

Promatrano prema djelatnostima, najveći udio žena vlasnica je u uslužnim djelatnostima i obrazovanju. Apsolutno gledano, najveći broj ženskih poduzetnica nalazi se u području znanstvenih, stručnih i tehničkih djelatnosti.

[65] Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., CEPOR, str. 40-41

4.RAZVOJ MALOG GOSPODARSTVA NA PRIMJERU OPĆINE VIŠKOVO

4.1.Općenito o općini Viškovo

Republika Hrvatska administrativno je podijeljena na 21 županiju, a od značajnog interesa u ovom poglavlju rada je Primorsko - goranska županija. Navedena županija podijeljena je na gradova, 22 općine i 510 naselja.[66] Prema definiciji, općinom se smatra jedinica lokalne samouprave koja se osniva za područje više naseljenih mjesta koje zajedno čine društvenu, gospodarsku i prirodnu cjelinu, a veže ih i zajednički interes stanovništva.[67] Općine Primorsko - goranske županije su: općina Baška, općina Brod Moravice, općina Čavle, općina Dobrinj, općina Fužine, općina Jelenje, općina Klana, općina Kostrena, općina Lokve, općina Lopar, općina Lovran, općina Malinska - Dubašnica, općina Matulji, općina Mošćenička Draga, općina Mrkopalj, općina Omišalj, općina Punat, općina Ravna Gora, općina Skrad, općina Vinodolska, općina Viškovo te općina Vrbnik.[68]

Općina Viškovo smještena je u Primorsko – goranskoj županiji, sjeverozapadno od grada Rijeke na površini od dvadesetak kvadratnih kilometara. Kroz općinu prolaze 4 lokalne i 5 županijskih cesta što ju čini dobro povezanom s ostatkom Hrvatske, a u blizini se nalazi i granični prijelaz Rupa što ju čini lako dostupnom Slovencima, ali i Talijanima. Općina je osnovana 1993. godine i jedna je od jedinica lokalne samouprave koje su nastale iz bivše Općine Rijeka. U sklopu općine nalazi se sedam naselja: Viškovo, Kosi, Marinići, Mladenići, Marčelji, Saršoni i Sroki. Prilikom osnivanja općina je brojila oko 7.000 stanovnika i taj je broj kontinuirano rastao pa tako prema zadnjem popisu stanovništva općina broji 16.015 stanovnika.[69]

Viškovo je danas upotpunjeno svim sadržajima koji su njihovom stanovništvu potrebni za suvremeni način života, ali i poslovanja. Sukladno tome, u općini se nalazi škola, knjižnica, vrtić, pošta, dom zdravlja, ljekarne, banke, osiguravajuća društva, Finina poslovnica te niz obrtničko – uslužnih djelatnosti. [70]

---

[66] Službena web stranica Primorsko – goranske županije. Dostupno na: https://www.pgz.hr/ (pristupano 15.06.2022.)
[67] Narodne novine (2001) Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, NN 33/2001 - 569
[68] Službena web stranica Primorsko - goranske županije. Dostupno na: https://www.pgz.hr/ (pristupano 15.06.2022.)
[69] Službena web stranica Općine Viškovo. Dostupno na: https://opcina-viskovo.hr/ (pristupano 16.06.2022.)
[70] Ibid

Kroz Program poticanja razvoja gospodarstva općina je privukla veći broj poduzeća da svoje poslovne prostore i pogone smjeste upravo u nju pa ne čudi činjenica da je Viškovo jedna od općina s najvećim proračunskim prihodima u Primorsko – goranskoj županiji. Na području općine nalaze se tri poslovne zone: Radna zona Marinići K-1, Radna zona Mavri i Radna zona Marišćina K-2. U 2011. godini na području Općine djelovalo je 757 poduzetnika što čini oko 3% ukupnih poduzetnika Primorsko – goranske županije. Gotovo sva poduzeća koja djeluju na području općine spadaju u skupinu malih poduzeća, a najveći broj poduzeća bavi se trgovinom na malo i veliko. Više o toj temi biti će naglašeno u idućem poglavlju.[71]

4.2.Analiza trenutnog stanja malog gospodarstva

Općinu Viškovo već godinama karakterizira intenzivni gospodarski rast, a isti se može opravdati zbog:[72]

- povoljnog geografskog položaja zbog blizine Grada Rijeke, Ljubljane i Trsta te dobre prometne infrastrukture (5 županijskih i 4 lokalne ceste), općina praktički spaja Srednju i Zapadnu Europu sa Sredozemljem
- razvoja riječke luke, a time i naglog razvoj industrije koja se širi na gradska i prigradska područja

Kao što je u prethodnom poglavlju navedeno, kao glavni nositelji gospodarskih aktivnosti izdvajaju se mikro, mala i srednja poduzeća te obrtništvo koji osiguravaju daljnji rast gospodarstva, a time i stvaranje novih radnih mjesta. Upravo iz tog razloga Općina Viškovo nastoji ojačati sektor malog gospodarstva kroz stvaranje pozitivne poduzetničke i investicijske klime ne bi li bila što privlačnija investitorima. U nastojanju da se isto postigne važno je stvaranje poduzetničke infrastrukture koja će omogućiti maksimalno iskorištavanje potencijala i resursa. Uz navedeno, Općina Viškovo diči se članstvom u Urbanoj aglomeraciji Rijeke koje joj je omogućeno korištenje ITU mehanizama. Upravo je te pogodnosti Općina Viškovo iskoristila u svoju korist i aplicirala dva projekta koja će pozitivno utjecati na razvoj gospodarstva i turizma. Prvi projekt je „Radna zona Marišćina K-2“ koji je odobren krajem 2020. godine, a sastoji se od ulaganja u osnovne i dodatne zajedničke infrastrukture s ciljem razvoja i poboljšanja dostupnosti kvalitete fizičke poduzetničke infrastrukture na ovom

[71] Ibid
[72] Ibid

području. Drugi projekt „Povežimo se baštinom“ namijenjen je očuvanju i popularizaciji kulturne baštine općine Viškovo. U okviru projekta biti će prezentirana četiri nematerijalna dobra koja reprezentiraju Općinu Viškovo što će pozitivno utjecati na zapošljavanje zbog novih sadržaja te će privući nove turiste, ali i investitore.[73]

Već je ranije spomenuta teza da su glavni nositelji gospodarstva Općine Viškovo mikro, mala i srednja poduzeća te obrti, a sada će se ta teza kvantificirati. Prema podacima Udruženja obrtnika u 2020. godini općina Viškovo brojila je 394 registrirana obrta. [74] Navedeno je prikazano tablicom 18.

Tablica 18. Broj obrtnika u općini Viškovo za razdoblje od 2015. do 2020. godine

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Ugostiteljstvo	25	24	18	20	20	19
Uslužni obrt	103	105	122	141	169	183
Proizvodni obrt	47	45	47	49	49	49
Trgovina	26	26	24	24	27	24
Frizeri i kozmetičari	20	20	23	27	30	34
Građevinari	53	56	51	53	57	58
Prijevoznici	23	21	21	23	27	27
UKUPNO	**297**	**297**	**306**	**337**	**379**	**394**

Izvor: Udruženje obrtnika Viškovo-Kastav-Klana-Jelenje

Iz tablice 18. vidljiv je trend porasta broja obrtnika kroz promatrani period od šest razdoblja. Zanimljivo je primijetiti dvije stvari. Prvo, u godini obilježenoj COVID 19 krizom 2020. godini,

[73] Ibid
[74] Ibid

nije došlo do pada broja obrtnika, naprotiv bilo je 15 novootvorenih obrta. Drugo, analizom strukture obrtnika u Općini Viškovo došlo se do zaključka da je najveći broj uslužnih obrta (46,4%), zatim građevinara (14,7%) te proizvodnih obrta (12,4%).

Sljedeća tablica prikazuje broj poduzeća u Općini Viškovo prema djelatnostima i veličini u 2020. godini. Prikazana tablica navodi na zaključak da je najveći broj poduzeća u sektoru građevine, trgovini na veliko i malo i prerađivačkoj industriji. Prema veličini poduzeća moguće je zaključiti da u strukturi dominiraju mikro poduzeća, zatim mala i srednja dok kod velikih poduzeća izdvaja samo jedno.

Tablica 19. Broj poduzeća u općini Viškovo prema djelatnostima i veličini u 2020. godini

	Broj tvrtki			
	Mikro	Malo	Srednje	Ukupno
(A) POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	3	0	0	3
(B) RUDARSTVO I VAĐENJE	1	0	0	1
(C) PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	84	15	0	99
(D) OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, PLINOM, PAROM I KLIMATIZACIJA	1	0	0	1
(E) OPSKRBA VODOM; UKLANJANJE OTPADNIH VODA, GOSPODARENJE OTPADOM TE DJELATNOSTI SANACIJE OKOLIŠA	2	0	1	3
(F) GRAĐEVINARSTVO	151	5	0	156
(G) TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	116	28	0	144
(H) PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	24	1	0	25
(I) DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	53	0	0	53
(J) INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE	16	0	0	16
(L) POSLOVANJE NEKRETNINAMA	18	0	0	18
(M) STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	73	1	0	74
(N) ADMINISTRATIVNE I POMOĆNE USLUŽNE DJELATNOSTI	21	0	0	21
(P) OBRAZOVANJE	10	0	0	10
(Q) DJELATNOSTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I SOCIJALNE SKRBI	5	1	0	6
(R) UMJETNOST, ZABAVA I REKREACIJA	7	2	0	9
(S) OSTALE USLUŽNE DJELATNOSTI	36	0	0	36

Izvor: Županijska komora Rijeka, dostupno na: https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-rijeka (pristupano 22.09.2022.)

Već je ranije navedeno da je Viškovo poznata poduzetnička općina u kojoj poduzeća smještaju svoje poslovne prostore i pogodne. Na području općine izdvajaju se dvije poslovne zone: Radna zona Marinići K – 1 i Marišćina K – 2.

Radna zona Marinići K – 1:

- lokacija: južni dio grada, blizu prometnice Rijeka – Viškovo
- površina: 27,84 ha
- namjena: trgovački centri, ugostiteljski objekti, skladišta, servisi, komunalno - servisni i uslužni sadržaji, obrtničke i zanatske proizvodne građevine, veletrgovine, trgovine u maloprodaji, izložbeno- prodajni saloni

Radna zona Marišćina K – 2:

- lokacija: sjeverni dio Općine uz granicom s Općinom Klanom
- površina: 7,71 ha
- namjena:
    1. površine javnih namjena (komunalna i prometna infrastruktura)
    2. površine drugih namjena za obavljanje gospodarskih djelatnosti: proizvodnje, prerade i obrade prehrambenih, tekstilnih, metalnih, betonskih, drvenih proizvoda; skladišno-prodajni prostor

Kroz već ranije spomenuti Program poticaja razvoja gospodarstva, Općina Viškovo poduzetnicima pruža brojne pogodnosti s ciljem jačanja konkurentnosti poduzeća, poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja, poticanje investicija te privlačenje kvalificirane radne snage. Neke od prednosti su:

- potpore za zapošljavanje i samozapošljavanje
- potpore za osnivanje gospodarskih subjekata
- subvencije kamata
- potpore za nabavu opreme i inventara
- potpore za provođenje primarne zdravstvene zaštite
- potpore za izradu mobilnih aplikacija[75]

Razvojni problemi s kojima se Općina trenutno suočava mogu se podijeliti u tri skupine kako navodi tablica 20:

[75] Ibid

Tablica 20. Razvojni problemi općine Viškovo

MSP i obrtništvo	- nedovoljan broj kvalificirane radne snage - nedovoljna primjena nove tehnologije -nedovoljan broj proizvoda koji stvaraju visoku dodanu vrijednost -nepovoljna kretanja uzrokovana COVID-19 zdravstvenom krizom
Poduzetnička infrastruktura	-neadekvatna, ne dopušta da se potencijali i resursi maksimalno iskoriste
Institucionalna potpora razvoju gospodarstva	-osiguranje dodatnih potpora za poticanje i oporavak gospodarstva zbog pojave COVID 19 zdravstvene krize

Izvor: izrada autora

Za potrebe ovog rada provedena je komparativna analiza općine Viškovo s općinama Čavle, Jelenje, Kostrena i Matulji. Kriterij odabira bio je vezan uz geografsku blizinu i povezanost navedenih općina.

Prva u nizu analiziranih općina bila je općina Čavle. Ova općina ima sve predispozicije postati mnogo značajnija izletnička, ali i kulturna i sportska destinacija. To joj omogućuju sportsko - rekreacijski centar Platak te autodrom Grobnik koji se nalaze na prostoru općine. Općina je dobro prometno povezana s Istrom i Kvarnerom što ju čini dodatno atraktivnom. Zbog blizine grada Rijeke, u posljednjih nekoliko godina općina Čavle razvila se u veliku stambeno poslovnu zonu te obrtničku destinaciju. Razvoj poduzetništva na ovim prostorima manifestira se kroz rad brojnih trgovačkih društava i obrta koji se u najvećem dijelu bave djelatnostima trgovine, prijevozom, građevinarstvom, prerađivačkom industrijom te pružanjem smještaja i usluga hrane i pića. Na području općine nalazi se poslovna zona I2 Soboli unutar koje se nalazi većina poduzeća i obrta te K1 Cernik poslovna zona u kojoj su smještene hale privatnih investitora.[76]

Općina Jelenje nalazi se sjeverno od općine Viškovo, blizu Hrvatsko - slovenske granice. Prema službenim podacima općine, na području općine je oko 80-ak poduzetnika, pri čemu u strukturi

[76] Službene web stranice općine Čavle. Dostupno na: https://www.cavle.hr/ (23.08.2022.)

dominiraju mikro i mali poduzetnici i obrtnici. Prerađivačka industrija, trgovina na veliko i malo te popravak motornih vozila i građevinarstvo najviše su zastupljene djelatnosti na ovom području, pri čemu je najveći broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji, njih 36%. Prema strategijskom planu općine, naglasak je u idućih nekoliko godina stavljen na poboljšanje prometne i turističke infrastrukture te dodatna ulaganja u projekt Urbana aglomeracija Rijeka. Dodatno, u pripremi je izrada plana mjera kojima će se nastojati sačuvati trenutna i privući nova radna snaga.[77]

Prema podacima dostupnim na službenim stranicama Hrvatske gospodarske komore na području općine Kostrena je u 2020. godini bilo aktivno 165 poduzeća. U strukturi djelatnosti dominiraju trgovina na veliko i malo, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, građevinarstvo i prerađivačka industriji, pri čemu sektor malih i srednjih poduzeća dominira s 99,81%. Okosnicu gospodarstva na ovom području čine tri poduzeća koja su važna za ukupno gospodarstvo Primorsko - goranske županije i cijele Hrvatske, a to su INA d.d. Rafinerija nafte u Urinju, Termoelektrana Rijeka i Brodogradilište "Viktor Lenac". Prema zadnjim dostupnim podacima, na području općine Kostrena registriran je 81 obrt, pri čemu je najveći broj registriran u djelatnosti pružanja smještaja i pripreme hrane (19%), slijede prerađivačka industrija, trgovina na veliko i malo te ostale uslužne djelatnosti s 11%. Prema strukturi zaposlenih najveći broj prepoznat je u djelatnosti trgovine na veliko i malo. Na području općine Kostrena nalazi se poduzetnička zona K-3 Šoići koja je još uvijek u izradi. Na području zone trebali bi se nalaziti građevinski objekti namijenjeni trgovački, skladišnim, proizvodnim i sličnim djelatnostima. Posebnosti ove zone, u odnosu na prethodne navedene je njen položaj uz more, pa je tako turizam važan aspekt daljnjeg razvoja gospodarstva. [78]

Prema zadnjim dostupnim podacima za općinu Matulji, mala i srednja poduzeća čine okosnicu gospodarstva na ovom području. Na području općine ima preko 460 poduzeća, a 98% čine mala poduzeća. Kao najvažnije djelatnosti izdvajaju se trgovina na veliko i malo, građevina i prerađivačka industrija. Na području općine smjestilo se oko 300 obrtnika, a najviše njih bavi se trgovinom na veliko i malo.[79] Slijedi komprativni prikaz promatranih općina u 2020. godini prema odabranim kriterijima tablicom 21.

[77] Službene web stranice općine Jelenje. Dostupno na: https://www.jelenje.hr/ (23.08.2022.)
[78] Službene web stranice općine Kostrena. Dostupno na: https://kostrena.hr/ (pristupano 25.08.2022.)
[79] Službene web stranice općine Matulji. Dostupno na: https://matulji.hr/portal/ (pristupano 25.08.2022.)

Tablica 21. Komparativna analiza općina za 2020. godinu

Općina	Čavle	Jelenje	Kostrena	Matulji	Viškovo
Broj poduzetnika	284	80	164	458	757
Dominantna djelatnost	Trgovina	Prerađivačka industrija	Trgovina na veliko i malo	Trgovina na veliko i malo	Trgovina na veliko i malo
Poslovne zone	DA	NE	DA	NE	DA
Broj obrtnika	Nepoznato	Nepoznato	81	300	394

Izvor: Izrada autora

Promatrajući podatke za odabrane općine i uspoređujući ih s podacima prezentiranim za općinu Viškovo, dolazi se do sljedećih zaključaka:

1. kod svih analiziranih općina u strukturi djelatnosti dominiraju trgovina na veliko i malo, građevina i prerađivačka industrija
2. u strukturi poduzeća s obzirom na veličinu dominiraju mala i mikro poduzeća s udjelom preko 99%, dok velika poduzeća nerijetko posluju na područjima ovih općina (izuzev općine Kostrena)

4.3. Prijedlog unapređenja malog gospodarstva u Općini Viškovo

U sklopu analize trenutne gospodarske situacije na području općine Viškovo u prošlom poglavlju došlo se do zaključka da je općina Viškovo izuzetno poduzetnički orijentirana. Navedeno se dokazalo kroz trend rasta poslovnih subjekata kroz posljednjih nekoliko godina, velika ulaganja u poslovne zone te izgradnju adekvatne komunalne i prometne infrastrukture. U istom poglavlju navedeno je kako je Viškovo jedna od najrazvijenijih županije Primorsko-goranske županije s najvećim udjelom u prihodima. Iako se na prvi pogled čini kako u predmetnoj općini „sve štima“ kada je riječ o gospodarstvu, uvijek postoji prostor za poboljšanje. Prema analizi autora postoje tri ključna područja na koje bi općina Viškovo trebala staviti naglasak ukoliko želi poboljšati malo gospodarstvo na svom teritoriju. Akcije koje bi se trebale provesti u sklopu prijedloga navedene su u tablici 22.

Tablica 22. Prijedlog poboljšanja malog gospodarstva za općinu Viškovo

MSP i obrtništvo	- očuvati otpornost na krizu - formulirati strategije za nadolazeće krize - ojačati kapacitete gospodarskih subjekata kako bi isti proizvodili proizvode visoke dodane vrijednosti - mjere za poticanje ostanka i privlačenja kvalificirane radne snage
Poduzetnička infrastruktura	- razvoj novih / dorada postojećih poslovnih zona/ poslovnih inkubatora - dodatne potpore za poduzetnike/obrtnike - razvoj poduzetničke infrastrukture
Institucionalna potpora razvoju gospodarstva	- prilagoditi sustav potpora s ciljem stvaranja boljeg poslovnog okruženja za postojeće i nove subjekte

Izvor: izrada autora za potrebe rada

Prvo područje od interesa pod nazivom MSP i obrtništvo predlaže četiri akcije s ciljem budućeg poboljšanja gospodarske situacije općine Viškovo. Prve dvije akcije vezane su uz COVID -19 krizu. U analizi trenutne gospodarske situacije navedeno je da se općina dobro nosila s krizom što dokazuju i brojke koje ne pokazuju strmovite padove u kriznom periodu. Međutim, na razini svijeta, Hrvatske pa i općine Viškovo uvidjelo se da ne postoje adekvatni planovi akcija za borbu protiv krive, već se rješenja smišljaju paralelno sa situacijom. Stoga autor ovog rada predlaže da se u budućnosti razvije nekoliko alternativnih planova za različite tipove kriza kako bi, u slučaju nove krize, općina Viškovo i svi njeni poduzetnici imali mogućnost pravovremenog reagiranja na istu. Sljedeća akcija vezana je uz stvaranje proizvoda visoke dodane vrijednosti. Prethodno je navedeno da općina većinom stvara/proizvodi proizvode niske dodane vrijednosti, međutim želi li se općina dalje gospodarski razvijati potrebno je postojećim proizvodima povećati dodanu vrijednosti ili stvoriti nove poticajne mjere koje će privući nove strane ili domaće proizvođače koji će otvoriti podružnice/ nova poduzeća na području općine i u njima proizvoditi proizvode visoke dodane vrijednosti. Kao primjer navodi se IT industrija ili proizvodnja specijaliziranih proizvoda. Zadnja akcija u okviru „MSP i obrtništvo“ vezana je uz poticanje ostanka postojeće i privlačenja nove kvalificirane radne snage. Kako bi isto ostvarila,

općina se mora promovirati i postati željeno mjesto za rad. Jedan od mogućih načina je kroz sudjelovanje na domaćim i međunarodnim sajmovima.

Drugo područje pod nazivom Poduzetnička infrastruktura predlaže tri međusobno povezane akcije s ciljem poboljšanja malog gospodarstva. Jedna od prednosti općine Viškovo je njezin dobar geografski položaj. Četiri lokalne i pet županijskih cesta čine ju dobro povezanom s ostatkom Hrvatske, primarno s Rijekom, a u blizini se nalazi i granica sa susjednom Slovenijom i Italijom. Dobra prometna povezanost izrazito je važna za poduzeća jer omogućuje lakši i brži tranzit robe i usluga te lakše kretanje zaposlenika. U općini trenutno postoje dvije poslovne zone, a u izgradnji je i treća. S ciljem daljnjeg razvoja potrebno je doraditi postojeći i razvijati nove poslovne zone. Kao dodatna pomoć već uhodanim poduzetnicima, ali i onima koje svoje poduzetničko putovanje tek počinju predlaže se otvaranje poslovnog inkubatora.

Zadnji okvir akcija u sklopu prijedloga poboljšanja razvoja gospodarstva vezan je uz sustav potpora. U 2020. godini općina je pokrenula dva projekta „Radna zona Marišćina K -2“ i „Povežimo se baštinom“, a sve to zahvaljujući članstvom u Urbanoj aglomeraciji Rijeke. Daljnjom suradnjom sa aglomeracijom potrebno je staviti naglasak na strateški razvoj općine u narednom petogodišnjem razdoblju. Budući da je Hrvatska članica Europske unije, jedna od mogućnosti pronalaska dodatnih financijskih sredstava su i EU fondovi.

5.ZAKLJUČAK

Malo gospodarstvo definira se kao ukupnost svih obrta, zadruga, mikro, malih i srednjih trgovačkih društava koje karakteriziraju zajednička obilježja koja ih razlikuju od drugih poslovnih subjekata.

Malo gospodarstvo smatra se najdinamičnijim djelom gospodarskog sustava Republike Hrvatske, a tome svjedoče i brojke. Pa tako subjekti malog gospodarstva čine 99% ukupnog broja poslovnih subjekata, sektor zapošljava preko 50% radne snage te generira oko 40% ukupnog prihoda. Pozitivan trend rasta ukazuje na činjenicu da sve veći broj ljudi smatra da postoji mnogo više prednosti nego li nedostatka pri ulasku u posao. Na prostoru Republike Hrvatske malo gospodarstvo definirano je kroz dva zakona, Zakon o računovodstvu i Zakon o poticanju malog gospodarstva. Upravo je uvođenje tih zakona početkom 2000-ih godina bilo pokretač razvoja malog gospodarstva na ovom području. u posljednjih nekoliko godina, a pogotovo nakon ulaska u Europsku Uniju, Vlada Republike Hrvatske u suradnji s ostalim mjerodavnim tijelima razvila je niz politika i programa ne bi li još dodatno potaknula razvoj malog gospodarstva.Međutim, jedna od zapreka koja dodatno sprječava razvoj malog gospodarstva je pronalazak izvora financiranja. Uzimajući u obzir izrazitu bankocentričost sustava, krediti banaka najčešći su izvor financiranja poduzeća. 2020. godine, kao posljedica pandemije koronavirusa, došlo je do značajnog pada ekonomske aktivnosti, a najviše su na udaru bila upravo mikro, mala i srednja poduzeća kojima je Vlada Republike Hrvatske nastojala pomoći kroz razne mjere poput potpora za očuvanje radnih mjesta, COVID zajmovima i HBOR mjerama. Pad ekonomske aktivnosti bilježi se kroz smanjenje ukupnog broja poduzeća, povećanjem nezaposlenosti te padom izvoza.

Općina Viškovo jedna je od rijetkih općina na području Republike Hrvatske koja je u pandemijskoj godini ostvarila pozitivne rezultate. Općina Viškovo već dugi niz godina ostvaruje najbolje rezultate u Primorsko - goranskoj županiji, a pozitivan trend razvoja očekuje se i u godinama koje slijedi. Ovu općinu krase dvije poslovne zone, dok je treća u izradi. Najzastupljenija djelatnost na ovom prostoru je sektor građevine, a slijede trgovina na veliko i malo te prerađivačka industrija. U strukturi poduzeća dominiraju mikro i mala poduzeća, dok je broj srednjih poduzeća nešto manji, a od velikih poduzeća izdvaja se samo jedno. Uspoređujući općinu Viškovo sa drugim općinama došlo se do zaključka da se predmetne općine zamjetno slične što je i razumljivo uzimajući u obzir geografsku blizinu. Analizirajući općinu Viškovo, autor ovog rada došao je do zaključka da unatoč dobrim rezultati još uvijek

postoji prostor za unapređenje kroz otvaranje novih radnih mjesta, davanje poticaja /potpora poduzetnicima te izgradnju adekvatne infrastrukture.

Temeljem provedene analize može se zaključiti da je sektor malog gospodarstva okosnica daljnjeg napretka te da su potrebna daljnja ulaganja u njegov rast i razvitak, a kako bi se isto ostvarilo potrebno je krenuti upravo od onih nižih razina, od općina koje najbolje znaju kako iskoristiti svoje potencijale i dodatno potaknuti razvoj malog gospodarstva

Popis literature

1. Alpeza, M., Basarac Sertić, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., CEPOR
2. Alpreza, M. i suradnici (2022.): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021.: Mala i srednja poduzeća u Hrvatskoj u uvjetima pandemije bolesti COVID -19, CEPOR
3. Cowling, M., Brown, R., Rocha (2020): Did you save some cash for a rainy COVID-19 day? The crisis and SMEs. Int. Small Bus. J. Res. Entrep. Dostupno na: https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/026624262094510/
4. Cvijanović, V., Marović, M. i Sruk, B. (2008.) Financiranje malih i srednjih poduzeća, Zagreb: Binoza press, HVCA
5. Državni zavod za statistiku. Dostupno na: https://dzs.gov.hr/
6. Ekonomski institut u Zagrebu. Dostupno na: https://www.eizg.hr/
7. Europska unija (2013) Europska direktiva 2013/34/EU
8. Grubišić Šeba, M. (2014): Uloga faktoringa u upravljanju obrtnim kapitalom. Računovodstvo i financije
9. HAMAG – BICRO,
10. Horvat, Đ. i Kovačić, M. (2004.): Menadžment u malom poduzetništvu, Zagreb, Cera prom: M.E.P. Consult
11. Hrvatska banka za obnovu i razvoj. Dostupno na: https://www.hbor.hr/
12. Hrvatska obrtnička komora. Dostupno na: https://www.hok.hr/
13. Hrvatski zavod za zapošljavanje. Dostupno na: https://www.hzz.hr/
14. Hunjet, A.; Kozina, G. (2014.): Osnove poduzetništva, Varaždin, Sveučilište Sjever
15. Kersan-Škabić, I.; Bankovi, M.: Malo gospodarstvo u Hrvatskoj i ulazak u Europsku Uniju, Sveučilište Jurja Dobrile, Pula
16. Kolaković, M. (2006.): Poduzetništvo u ekonomiji znanja, Zagreb: Sinergija
17. Kneževi, D.; Žiljak, N.: Analiza poduzetništva u Republici Hrvatskoj i usporedba s odabranim zemljama svijeta, Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubić Zrinski, Zagreb
18. Lovreta, S., Janićijević, N. i Petković, M. (ured.) From Global Crisis to Economic Growth Which Way to Take?, Faculty of Economic Belgrade

19. Leko, V. (2012) Relativno značenje financijskih institucija, u Jakovčević, D. i Krišto, J. (ured) Industrija osiguranja u Hrvatskoj-promjene i okruženju, novi proizvodi, regulacija i upravljanje rizikom, Zagreb: Grafit-Gabrijel
20. Narodne novine (2001) Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, NN 33/2001 - 569
21. Narodne novine (2016) Zakon o poticaju razvoja malog i srednjeg poduzetništva, NN 121/16
22. Narodne novine (2018) Zakon o računovodstvu, NN 116/18
23. Oberman Peterka, S., Delić, A., Perić, J. (2016.): Poduzetništvo u malim i srednjim poduzećima, Visoka škola za menadžment u turizmu u Virovitici, Virovitica
24. Pešić, M. (2011.): Financiranje malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business and Economic Issues
25. Ploh, M. (2017.): Ograničenja i mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj, FIP – financije i pravo
26. Prohaska, Z., Olgić Draženović, B. (2005.): Programi financiranja malih i srednjih poduzetnika u Republici Hrvatskoj// International Conference Entrepreneurship and Macroeconomic Management: conference proceedings
27. Rajsman, M., Petrović, N., Marjanović, V.(2013.): Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, Ekonomski vjesnik
28. Rimac Smiljanić, A., Pepur, S. i Matković, K. (2012): Financijska kriza, povezano kreditiranje i eksterno financiranje SME sektora. Split: Ekonomski fakultet u Splitu
29. Scarborough, Norman M.; Zimmerer, Thomas W. (1998.): Effective Small Business Management: An Entrepreneurial Approach
30. Službena web stranica Primorsko – goranske županije. Dostupno na: https://www.pgz.hr/
31. Službena web stranica Primorsko - goranske županije. Dostupno na: https://www.pgz.hr/
32. Službena web stranica Općine Viškovo. Dostupno na: https://opcina-viskovo.hr/
33. Službene web stranice općine Čavle. Dostupno na: https://www.cavle.hr/
34. Službene web stranice općine Jelenje. Dostupno na: https://www.jelenje.hr/
35. Službene web stranice općine Kostrena. Dostupno na: https://kostrena.hr/
36. Službene web stranice općine Matulji. Dostupno na: https://matulji.hr/portal/

37. Stojanović, A. i Krišto, J. (2016) Učinkovitost financijske strukture i razvoj unije tržišta kapitala: Aktualni problemi i izazovi razvoja financijskog sustava, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet
38. Šimić, M. (2015): Atraktivnost Hrvatske u privlačenju ulagača rizičnog kapitala. Ekonomski fakultet, Sveučilište u Splitu
39. Šimić, M. (2014): Latentni ulagači, u Ćurak, M., Kundid, A. i Visković, J. (ured) Financije nakon krize: forenzika, etika i održivost, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet
40. Škrtić, M. (2006.): Poduzetništvo, Sinergija-nakladništvo d.o.o., Zagreb
41. Škrtić, M. i Mikić, M. (2006.) Gospodarsko značenje hrvatskoga poduzetništva - šanse i zamke, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb
42. Vlada Republike Hrvatske (2016.): Malo i srednje poduzetništvo
43. Vukičević,M. (2006.): Financije poduzeća, Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
44. Žager, K. I Dečman, N. (2015.): Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb
45. Žager, K. I suradnici (2009.): Računovodstvo malih i srednjih poduzetnika, Mikrorad, Zagreb

Popis grafikona

Grafikon 1. Registracije i stečajevi poslovnih subjekata u razdoblju od 2019. do 2021. godine 28
Grafikon 2. European Innovation Scoreboard..... 30
Grafikon 3. Udio žena u ukupnom broju poduzetnika za razdoblje od 2017. do 2019..... 32

Popis slika

Slika 1. Veličina poduzeća i izvoz u 2019. i 2020. godini 24
Slika 2. Veličina poduzeća i broj zaposlenih u 2019. i 2020. godini 24

Popis tablica

Tablica 1. Klasifikacija poduzeća prema Zakonu o računovodstvu..... 3
Tablica 2. Klasifikacija poduzeća prema Zakonu o poticanju malog gospodarstva 4
Tablica 3. Kriterij klasifikacije srednjih poduzeća prema Zakonu o poticanju malog gospodarstva..... 5
Tablica 4. Klasifikacija poduzeća prema novoj računovodstvenoj direktivi 6
Tablica 5. Politike i programi za regulaciju i poticanje razvoja malog gospodarstva 9
Tablica 6. Politike i programi potpore malim i srednjim poduzećima u uvjetima pandemije COVID-19..... 12
Tablica 7. Broj poduzeća po veličini u razdoblju od 1990. do 1996..... 13
Tablica 8. Broj malih i srednjih poduzeća za razdoblje od 2003. do 2020. godine 14
Tablica 9. Kratkoročno i dugoročno financiranje zaduživanjem 16
Tablica 10. Ostali izvori financiranja zaduživanjem..... 16
Tablica 11. Državni programi financiranja 19
Tablica 12. Struktura poduzeća s obzirom na veličinu za 2019. i 2020. godinu..... 22
Tablica 13. Ukupni prihodi poduzeća po veličini u 2019. i 2020. godini..... 23
Tablica 14. Financijska efikasnost poduzeća u 2019. i 2020. godini..... 26
Tablica 15. Osnivanje i brisanje poduzeća u 2019. i 2020. godini 27
Tablica 16. Korištenje vobih tehnologija/procesa..... 30

Tablica 17. Novina proizvoda za kupce 31
Tablica 18. Broj obrtnika u općini Viškovo za razdoblje od 2015. do 2020. godine..... 35
Tablica 19. Broj poduzeća u općini Viškovo prema djelatnostima i veličini u 2020. godini .. 36
Tablica 20. Razvojni problemi općine Viškovo..... 38
Tablica 21. Komparativna analiza općina za 2020. godinu 40
Tablica 22. Prijedlog poboljšanja malog gospodarstva za općinu Viškovo..... 41